

Ազգ

6 ԱՅԻՄ 2016 ՈՒՐԱԹ 17(5417)

Երդողանի բազարձակ իշխանության ժամանակը

Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Երդողանի հեռուստախոսքում ավարտվելու վաղաքահանա Մուհարրամ Էրթուգրանի հրաժարականով, ինչպես երեկ Անկարայում հայտարարեց Դավութօղլուն՝ թե առաջիկայում գիշում է « Արդարություն եւ զարգացում» կուսակցության նախագահի դաշնակցությունը՝ հետևաբար նաև՝ կառավարությունն այլ ղեկավար կունենա: Պատգամավորի աշխատանքն իհարկե կարունակի: « Երբ օսմանցին », ինչպես ասի մեր առաջ Դավութօղլուին անվանել էր ավարտական օրաթերթերից մեկը, հասցրեց մեկ ուրիշ ֆաղափականության ծառայարար էլ դառնալ՝ փախսականների հարցում Մերկելի հեռուստախոսքը հենց նա էր: Երդողանի մեծավոր քառակուսի լավ աշխատեցին՝ հուշելով, թե Եվրոպայում բարձրագույն Դավութօղլուի աստիճանը ոչ միայն սկսվել էր նրա նման ղեկավարին, այլ՝ այդ ուժերի օգնությամբ փոս փորում ոտների սակ: Ընդդիմադիր Քիլիչարոօղլուի ձեռնարկումը՝ Թուրքիայում սկսվում է դիկտատուրայի ամրադրման ժամանակը: Ա. Տ. Պերնանիս

Օրերի շեշ

Գուրս գալ կարգադրման աշակերտի կարգավիճակից

Կողմից նայելով մեր արտաքին ֆաղափականության արթն դրսևորումներին, Հայաստանը կարգադրման աշակերտի տղապարտություն է թողնում: Հասկանալի է միջազգային երկկողմ, եռակողմ կամ բազմակողմ դաշնագրերի ու համաձայնագրերի տարած չեղվելու միտումը զգալի է գրեթե բոլոր մակարդակներում: Մեկ անգամ չէ, որ մեր արտաքին գերատեսչության ղեկավարը կամ հանրաժողովրդի նախագահը հայտարարել են, չթափված հոգևորությամբ, որ մեր երկիրը վարում է արտաքին կանխատեսելի ֆաղափականություն: Եվ զարգացում է չհավասարակալ անկեղծությամբ:

Սակայն կարծում են, որ եթե անկախության առաջին արժեքներին դա դաշնակց եւ արդյունավետ սկզբունք էր, ապա այժմ, 25-ամյա փորձառությունից հետո, կարեւորագույն որոշումներում նման դիրքորոշումը չափազանց չէ մեր երկրի համար:

Ասում են՝ օրենքը թույլ է տալիս անկախությունը պահպանել, եւ մարդկանց, եւ ղեկավարների համար: Հասկանալի է փոքր երկրների համար: Սակայն հարց է՝ ի՞նչ միջավայրում եւ ո՞ր երկրների հարեւանությամբ: Եվ ավելի կարեւորը՝ ո՞ր դարաշրջանում:

Վերջին օրերին, հասկանալի ֆառորյա ռազմական ազդեցիկից հետո, ահագնանում են սեղեկությունները՝ հակառակորդի կողմից սահմանի ողջ երկայնքով զորքի եւ ստառազինության անօրինակ կուսակումների մասին: Համոզված կարելի է ասել, որ դա չի կարող լինել միայնակ ցուցադրություն լինել: Ուրեմն...

Համառոտաբար հայտնի ողջ դասական ընթացքում, նաեւ մեր օրերում, ընդհանրապես չափել են այն երկրները, որոնք ճակատագրական դաշնակց են անցնել են բոլոր տեսակի դաշնակցությունն ու դաշնակցությունները եւ կարող, վճռական ֆայլեր են ձեռնարկել ինքնապաշտպանության կամ դրա դաշնակցի սակ՝ կանխելով կամ նվազեցնելով իրական կամ ենթադրյալ վտանգները: Միջազգային դիպլոմատիայում դա կոչվում է կանխարգելիչ կամ արգելիչ (կանխիչ) դաշնակցություն: Առաջինը՝ կանխարգելիչ (preemptive) հարձակումը ձեռնարկվում է այն վտանգի դեմ, որ հակառակորդը ինքն իրեն չի հարցնում և անմիջական հարձակման եւ նրան առաջինը հարվածելը ավելի ձեռնու է՝ քան առաջին հարվածի իրավունքը նրան զիջելը: Երկրորդը՝ արգելիչ (կանխիչ) (preventive) հարձակում, որը կատարվում է ոչ անմիջական ստառնալիֆի դաշնակցություն: Առաջինը համարվում է միջազգային նորմերով ընդունելի՝ եթե ուժի կիրառման հիմքը իսկապես ինքնապաշտպանությունն է, մինչդեռ երկրորդը մեծվում է միջազգային օրենքով: Համեմայնդեցի, թե մեկը եւ թե մյուսը մեր ժամանակներում շատ են կիրառվել, հասկանալի է Իսրայելի կողմից, սկսելով 1967 թ.ի Վեցորյա դաշնակցից՝ շարունակաբար: Ավելի ուշ ժամանակներում դրանցից երկրորդը կիրառվեց Ս. Նախագահների կողմից ընդդեմ Իրաֆի՝ դաշնակցությունը Սադդամ Հուսեյնի (չ)ունեցած զանգվածային ոչնչացման գեմի «անմիջական ստառնալիֆ»: Հետևաբար մենք հայտնա, ներկա դաշնակց կարող ենք հարազատ չմտալ մեր ազգային էթոսի հերոսին՝ Սասունցի Դավթին, որ առաջին հարվածի իրավունքը զիջեց Սուր Մեղիին: Դա շատ էր հայկական, հայավարի...

Անուշտ եւ կոչ չեն անում անանօրինակ որեւէ ֆայլի դիմել ընդդեմ արթեզանաթուրական նոր զինակուսակումների: Նման գործողությունները ենթադրում են սեղեկությունների ու սվայների համալիր վերլուծություն, մեակում, նախորդող ու հաջորդող բոլոր զարգացումների ու հետեւանների գերձգրի հաշվարկում: Նաեւ՝ հակառակորդի հավանական բլեֆներից խուսափում: Ի վերջո, մենք ոչ Իսրայել ենք, ոչ էլ, նամանակավոր, Ս. Նախագահներ: Ինչպես ասում էին հռոմեացիք ինչ որ թույլատրելի է Չեսին, արգելված է եզին: Սակայն ռազմաֆաղափական արթե սցենարների մեակում ու կիրառումը բացառված չի լինում մեր զինանոցում, եւ անհրաժեշտ դաշնակցի դեմ է կիրառվում: Կարգադրման եւ օրինադրման աշակերտից զոհ են լինում բոլորը, սակայն սովորաբար առաջինը նրան են իրավազրկում:

ՎԱԿՈՒՄ ԱՆՎԵՏՆԵՐՅԱՆ

ՄԱՐԻՏԵՍԱ ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ

Կառավարությունը երեկ ֆննարկել է հավանություն է սվել Չարուի Փոսանջյանի եւ Հրանտ Բազրայանի՝ Արցախի հանրաժողովրդի ճանաչելու մասին օրենքի նախագծին եզրակացություն տալու հարցը:

Իհարկե, սա դեռ չի նշանակում, որ խորհրդարանը անհաղաղ ճանաչելու է ԼՂՀ անկախությունը, մանավանդ՝ այդ մասին հայաստանի փոխարտգործնախարար **Շավարս Զոչարյանն** ավելի վաղ ակնարկել էր: Սակայն իշխանությունների օրակարգում այս հարցի ներմուծումը նշանակում է, որ այն գործողության մեջ կարող է դրվել ամեն դրա, եթե դրա անհրաժեշտությունը լինի, եթե Արթեզանը լայնածավալ հարձակում սկսի: Օրինագծի խորհրդարան ուղարկելն ուղեւ է՝ նախ ուղղված Արթեզանին, որ նա չշարունակի սահմանային նախահարձակ բռնությունները, այնուհետեւ՝ աշխարհին, հասկացնելով, որ Արթեզանի ռազմական դաշնակցի եւ այն չդաշնակցությունը կամ գործում մեխանիզմներով չչեղնացնելու դաշնակցային Հայաստանին այլ ելք չի մնում, քան ճա-

Չարաբանիկ՝ Արթեզանի համար

Մաչման հարցն օրակարգ բերելը: Նույն Շ. Զոչարյանը, օրինագծի վերաբերյալ ԱԳՆ դրական եզրակացություն հիմնավորումն այսպես է ներկայացրել՝ «հաշվի առնելով հեռագա զարգացումները, այդ թվում՝ նաեւ արտաքին գործունեությունը», իսկ լրագրողներին էլ ասել է, թե Արթեզանը դեմ է ուղիղ բանակցի Արցա-

խի հետ, եթե բանակցություններում ուղում է արդյունք տեսնել, ոչ թե ձեռագրի, որ այդդիսի սուրբեկ գոյություն չունի:

Մեր երկրի առաջին դեմքն արդեն ոչ մեկ անգամ նշել է՝ Արթեզանի ռազմական գործողությունների շարունակման եւ ստառնալիֆների դաշնակցային այդ կլիմի: Արցախի նախագահի մանր խոսնակ **Ռափիկ Բաբայանն** այս նախաձեռնությունը կարեւոր ֆայլ է համարել՝ սարածառջանում խաղաղության ու կայունության ամրադրման ու գրեթե փակուղում զսնվող բանակցային գործընթացը վերակենդանացնելու համար, ըստ նրա՝ սա ընդամենը գործընթացի սկիզբ է, որը կարող է արժեք տեսնել:

Նախօրեին արտաքինաբան **Սերգեյ Լավրովը**՝ փաստորեն փորձելով կանխել այդդիսի նախաձեռնության դրական արձագանքը մեր կառավարությունում, նշելով, թե Ղարաբաղի կարգավիճակը որոշվելու է ընդհանուր դաշնակցային կարգավիճակի համաձայնությամբ: **⇒6**

ԱՆՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Չեխիա

«Օրեր» ամսագիրը Ղարաբաղյան հարցը դարձրեց Պրահայի ասուլիսի գլխավոր թեմա

ՊՐԱՅԱ. - Չեխիայի մայրաքաղաք Պրահայում նախորդ օրը եւ երեկ հանդիպում անցկացրին Վիեթնամյան ֆառյակի (Չեխիա, Լեհաստան, Հունգարիա, Սլովակիա) արտգործնախարարները: Խորհրդակցությունների ու բանակցությունների համար ժամանել էին նաեւ Եվրոմիության Արթեզանի գործընկերության վեց ղեկավարներ՝ Ուկրաինայի, Կրասնի, Սլովակիայի, Հայաստանի, Արթեզանի եւ Բելառուսի արտգործնախարարները, ինչպես նաեւ Եվրոմիության Եվրոպական հարեւանության եւ ընդարձակման հարցերով զեռագույն հանձնակատար Յոհանես Հանը, ԵՄ արտաքին գործողության ծառայության, Շվեդիայի, Նիդերլանդների եւ Գերմանիայի արտգործնախարարությունների ներկայացուցիչները:

Նախորդ օրը Չեխիայի արտգործնախարարության Չեռնիին դալատում հրավիրված մամուլի ասուլիսին մասնակցում էին վերը նշված դաշնակցությունները: Անուշտ Եվրոպայի դաշնակցության եւ լրագրողների ուղարկության կենտրոնում Եվրոմիության անդամ ղեկավարների կողմից ընդունելի փախսական-

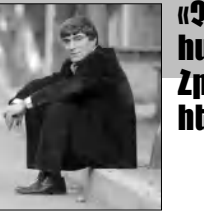
«Օրեր» ամսագիրը Ղարաբաղյան հարցը դարձրեց Պրահայի ասուլիսի գլխավոր թեմա

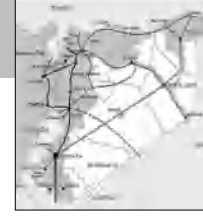
խմբագիր - Ես ներկայացնում եմ Պրահայում տեղակայված Եվրոպական «Օրեր» ամսագիրը: Եվ իմ հարցն ուղղում եմ Վիեթնամյան ֆառյակի երկրների արտաքին գործերի նախարարներին: Իրականում, այժմ Կովկասում շատ լավ իրադրություն է, ուսի եւ ֆաղափականաբար կոռեկց չեն լինի, իմ հարցը կլինի ուղիղ: Արթեզանի զինված ուժերի մի զինվոր մեկ ամիս առաջ տեղի ունեցած ֆառորյա դաշնակցի ժամանակ ցուցադրաբար գլխատել է Լեռնային Ղարաբաղի ՊԲ զինվորի, այնուհետեւ այդ անդամահասված զուլիսը ձեռքին նկարահանվել ֆոռո եւ տեսախցիկների առջեւ: Միայն մի քանի օր առաջ Արթեզանի նախագահը բարձրագույն դարգել է արժանացրել դաշնակցի այդ հանցագործին այնուհետ, ինչպես ժամանակին դաշնակցային արթեզանի մարդատանին, ով, ինչպես գիտեք, Բառու եւ արտաքինաբան Յոհանես Հանը ղարաբաղյան հարցից: **⇒10**

Այս հոդվածը շեռմինե Նաղդալյանի մասին է **էջ 5**

«Գորս հարցազրույց Հրանտ Տիկեի հետ» **էջ Ա**

Սիրիացի ջրղերի վտանգավոր խաղը **էջ 8**

ՅԱԿՈՒ ՄԻՋՍԵԼԵԱՆ

Հայկաի պատերազմը

Հայկաի օրհասական վիճակի մեջ է, քառ ու քառ կըլլայ, կայրի, կարիւնի, քառաք մը քառաք...

Մեծ ղեաքիւնները այրղէս քառաք սեաք են, որ Հայկաի վճառաք ղեառաք...

Միաքիս են բոլր քառաք, որ կը կարծեն, քե Մուրիոյ ղեառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

Տարիներ քառաք Ամերիկան քառաք Մուրիան քառաք...

«Արեւ»ի 100-ամյակի հանդիսաքիւնը Եգիպտոսում

Եգիպտոսի մայրաքառաք Կահիրեի մոս, Նուբաք քառաքի հիմնաքառաք Հեկիոքղաք...

Ներկա էին Հայ եկեղեցու Եգիպտոսի, Մուրաքի, Եթովպիայի, Հարաքաքի...

1915 թ.ին Վահան Թեքեյանի խմբաքառաք...

ամյակը իսկական սոն էր՝ այժմ իսկաք սոսաք...

Օրվա հանդիսաքառաք էր Անի Պոքղաքաք...

Սոնաքում է, որ իր դիմաք Արցաքի քառաք...

ժամանակ, սեղծել են եգիպտաք կարեաք...

«Արեւ»ի ղեաքաքառաք դերի մասին խոսեք...

Այնուհեքե սկսվեք իսկական խոսաք...

Թղթակիք

ՄԱՅԻՄԻ 9-Ը ԿՂԱՌՆԱ ՀՆԳԱՏՈՆ

Հայսնի է, որ մայիսի 8-9-ը Հայոք ղեաքաք...

1.Շուքի Ագաքաքառաք օր՝ 1992թ. մայիսի 8-ից 9-ը,

2.Արցաքի Պաքսղաքառաքաք բանակի սեղծման օր,

3.Նաքցիսական Գեքնանիայի նկաքառաք...

4.Երկրաքառաքի օր:

Եվ ահա մոսեքում է հեքթական՝ 2016թ. Մայիսյան բառաքոնը...

Միեքնոյն ժամանակ կովկասյան թուրքերի հոնակն...

Ամեքնայն հաքվանակառաքաքաք ոսիքր երաքում է «հարամել» մեք Մայիսյան բառաքոնը...

Սոնաքում է, որ իր դիմաք Արցաքի քառաք...

քառաք միքս օգնոքաքի հասնելու ղեաքաքառաք...

Ոսի իլիանաքիեյան կլանին ընդամենը կիաքղովի մի բառում գեքաքառաք...

Հավանաքար քառաք կգեքաքառաքի կոքրաք վաքաքառաք...

Դե ուրեքն կեքցեք Հայոք աղաքաք Մայիսյան հնգաքոնը...

ՄԱՅԱՎԱՆ Ռ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Պրոք. Նիկոլայ Հովհաննիսյանի գրքի քննաքկումը Գյումրիի Մանկաքառաքառաքի ինստիտուքում

Գյումրու ղեաքական մանկաքառաքառաք ինստիտուքում մայիսի 2-ին սեղի ունեքաք...

Մասնակցում էին «Շիրակ Հայրեքնակաքական միաքրում» ՀՀ նաքաքառաք...

կան մանկաքառաքառաք ինստիտուքի ղեքսոք, մանկ. գիք. դոկտր, ղրոքքեքսոք...

քոնների քակ-ի դոքքեքս Վահրան Պեքրոսյանը, ՌԱԿ քիոքաքսեքնաքղեք Կարեքն...

Հանդիքումն անքաք քեքն, բուքն քննաքկման մթնոլորքում, բանաքխոսները խոսեքին...

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱԼ

Բավական էր, որ Հայաստանի կառավարության ներկայացուցիչները խոսեին թուրքական աղբյուրների ներմուծումը Հայաստան արգելելու հավանականության մասին, երբ «հայրենի» թուրքական լոբբիից անմիջապես ակնհայտացավ: Իշխանական հայտերի մեղադրանքից մինչև տրոսյան եւ ամերիկա-եվրոպական այլ հիմնադրամներից սնվող կայքերն ու զանազան մեդիա ռեսուրսները սկսեցին թուրքական ներմուծման գովազդը: Միանգամից չորս սննեսազե իշխանական կայքում նույն կարծիքով հանդես եկան՝ թուրքական աղբյուրներից հրաժարվելը միայն վնաս կբերի մեզ, դա էմոցիոնալ մոտեցում է, դրանից թուրքիան չի սուժի, մեր սննեստությունը կվնասվի, սոցիալական կիճակը կսրվի եւ այլն: Տղամարտությունն այնպիսին էր, որ եթե հանկարծ թուրքական աղբյուրները դադարեն Հայաստան ներմուծել, ապա դա մեզ համար սննեսական եւ ֆաղափական աղբյուր կլինի: Ի դեպ, հարկ եւ արժեքները համարում հիշեցնել, որ 2014-ին Հայաստան ներմուծել է 232 մլն դոլարի թուրքական աղբյուրներ, 2015-ին՝ մոտ 40 մլն դոլարով պակաս՝ 137 մլն դոլարի, իսկ 2016-ի առաջին երեք ամիսներին թուրքական ներմուծումը նվազել է եւ 10 մլն դոլարով, եւ ինչպես տեսնում ենք, դրանից Հայաստանը ոչ միայն չփորձվեց, այլ անգամ այդ նվազումը աննկատ մնաց թե՛ սննեսական, թե՛ սոցիալական առումով: Այժմ ավելի մանրամասնորեն խնդրի թե բարոյապետական, թե սննեսական կողմերի մասին, թե՛ մեկ անգամ չէ, որ անդրադարձել ենք դրանց:

Ոչ թե «էմոցիոնալ», այլ ազգային արժանապատվության եւ անվտանգության հարց

Թուրքական աղբյուրներից հրաժարվելը ոչ թե հայրենասիրական կամ զգացմունքային փայլ է, ինչպես նույն են վերոնշյալ սննեսազեները, այլ նախապես ազգային արժանապատվության: Եթե իրենք եւ իրենց նմանները չզփեսն, թե դա ի՞նչ է, այլ հարց է: Հարյուրամյակներ մեզ հալածած, ստրագրած եւ ի վերջո բնաջնջած, մեր դասական հայրենիքի զգալի մասին սիրած երկրի եւ նրա աղբյուրների նկատմամբ «էմոցիոնալ չվերաբերվելու» խորհուրդ տալու համար անվազն ողորմելի լինի քիչ: Ռուսաստանի օրինակով «չվարակվելու» նրանց մյուս խորհուրդը նույնպես անընդունելի է: Ռուս-թուրքական դաշտագրման ընթացքում թուրքերը մեծապես լուրջացան, բայց բավական էր ռուսական օդանավ խոցվել, երբ թե՛ ռեսուրսները, թե՛ ժողովուրդը միասնաբար դասախոսեցին թուրքական հարված հասցրեցին թուրքիային, անկախ նրանից, որ սոցիալական եւ սննեսական առումներով սուժեցին նաեւ իրենք: Այս առումով, ընդհակառակը, արժեք որ օրինակ վերցնելիք Ռուսաստանից:

Երկրորդը, թուրքական աղբյուրներից հրաժարվելը ոչ միայն ազգային եւ ընդհանրապես մարդկային արժանապատվության հարց է, այլեւ անվտանգության: Թուրքիան ոչ միայն ցեղասպանության է ենթարկել մեզ 101 տարի առաջ, այլ հիմա էլ շարունակում է նույն թեմաները ֆաղափականությունը՝ միջազգային վերացնելու Հայաստանն աշխարհի ֆաղափական ֆարեգից եւ հնարավորության դեպքում մեզ վերջնականապես բնաջնջելու: Ի՞նչ ենք անում մենք: Մենք օգնում ենք նրան, նույնպես այդ երկրի սննեստության զարգացմանը, ներմուծելով եւ գնելով նրանց արտադրանքը: Մինչև որից երկրներից նախագահի մակարդակով ներմուծումը մեր թեմաներին զենք վաճառելու համար,

զուցե ինքնուրույն հրաժարվենք օգնել մեր թեմաներին: Գաղտնիք չէ թուրքական զենքի մասնակարգումները, ռազմական եւ ամեն տեսակ այլ ազակցությունը Ադրբեյջանին:

Սոցիալ-սննեսական բազասական հեռանկարների մասին ղեկավարները՝ օգուտ դառնող տրոսյաններ

Ասում են, թե թուրքիայի համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) 720 մլրդ դոլար է, իսկ արտահանումը՝ 160 մլրդ դոլար, եւ 137 մլն դոլար ավել կամ պակասը ոչինչ չի փոխի նրա համար: Երբ սննեսազեները խոսում են 137 մլն դոլարի արտահանումը էական չհամարելու մասին, դա, մեղմ ասած, սննեսագիտական մոտեցում է: Եթե Չինաստանի, Հնդկաստանի, Ռուսաստանի դեպքերը, որոնց ՀՆԱ-ն մի քանի քիլոգրամով դոլարներ է կազմում, ձգտում են իրենց աղբյուրն արտահանել Հայաստանի կամ ավելի փոքր ռուսական ունեցող երկրներ՝ թեկուզ չենք ծավալներով, ինչպես կարող է 137 մլն դոլար արտահանումը էական չլինել: Եթե նկատի ունենանք, որ թուրքիան արդեն

սոցիալները չեն սուժի հաստատար: Մեկ այլ սոցիալներ, թե թուրքիան էլ կարող է դասասխան ֆայլն անել եւ արգելել հայկական աղբյուրների արտահանումը իր երկիր, որի մասին հայտարարեց անստեղծ սննեսագիտության մեկը, դարձյալ ծիծաղելի է: Թուրքիան վաղուց է այդպես վարվում՝ արգելելով հայկական աղբյուրներն իր երկիր ներմուծելը՝ դրանց վրա աղբյուրի արժեքը 10 անգամ գերազանցող մասնավաճար սահմանելով: Ժամանակին, երբ այս կացության մասին հարց ուղղեցինք էլեկտրոնիկայի նախկին նախարար Վահրամ Ավանեսյանին, թե ինչի՞նչ Հայաստանը նույնպես մասնավաճարներ չի կիրառում թուրքական աղբյուրների նկատմամբ, վերջինս դասասխանեց, որ դա սոցիալական խնդիր է եւ մենք ցանկանում ենք, որ Հայաստան մեզի էժան աղբյուր: Իսկապես, որ մեր երկրում մոդա է դարձել ամեն ինչ սոցիալական դասառնություն արդարացնելը:

Ի դեպ, էլեկտրոնիկայի նորարարական նախարար Արծվիկ Միսախանյանը արդեն օժտվել է հայտարարել, որ թուրքական աղբյուրների ներմուծումը հիմա

արտադրանքի, գյուղատնտեսության մեջ կիրառվող թունաքիմիկատների վրա հարկ է անմիջապես արգելի սահմանել: Նման ֆայլ, մեկ անգամ, մոտ 10 տարի առաջ, Հայաստանի կառավարությունը արել էր, եւ դա ոչ մի անցանկալի երեւոյթ, այդ թվում սոցիալական, չառաջացրեց: Դարձյալ հակադարձեցնել սննեսագիտական փայլասակումներին, թե թուրքական արտադրող չի կարող իմանալ, թե իր ո՞ր աղբյուրն է գնում Հայաստան, որ թունավորի այն: Բնականաբար, արտադրող չի կարող, իսկ թուրքական դեպքում չէ: Նա՞ էլ չի կարող: Իհարկե կարող է: Միակ սոցիալական հեռանկար այս դեպքում կարող է լինել զարմանալի անմիջապես բանադրելով՝ մասնավորապես վարունգի եւ լոլիկի բարձր գները: Կարծում ենք, որ դա ողբերգություն է: Առկա է դրական կողմը եւս՝ դա հնարավորություն կսա ավելի մեծ տեղով զարգացնել տեղական ջերմոցային սննեստությունները:

Չանգվածային սոցիալական մնացած աղբյուրների համար՝ սկսած հազարաժանգ, կենցաղային զանազան իրերից

Թուրքական ներմուծման հնարավոր արգելիք եւ Հայաստանի «թուրքական» լոբբիիսը

իսկ էադեն՝ ավելի քան 40 մլրդ դոլարի, տուրում է ռուսական ռուսալից գրվելու հեռանկարով, ապա անգամ փոքր ծավալի արտահանման նվազումը կարող է նշանակություն ունենալ: Այլ բան է, երբ խոսքը ներմուծման մասին է:

Ներմուծողը սկսյալ դեպքում Հայաստանն է: Մեր արտադրողները ընդհանուր ծավալներում 2015-ին թուրքիայի բաժինը ընդամենը 2,9 տոկոս է եղել, որը գրեթե ամբողջությամբ ներմուծումն է: Ներմուծման ծավալներում դա 4,2 տոկոս է կազմել, իսկ 2016-ի առաջին եռամսյակում դարձել է 3,9 տոկոս: Այսինքն, արդեն իսկ թուրքական աղբյուրների ներմուծումը նվազում է առանց ցավ առաջացնելու, քանի որ դրան փոխարինում են կան տեղական արտադրանքը, կան այլ երկրներից ներմուծումը: Հետևաբար, մեր ներմուծող երկրի համար իսկապես էական չէ 3,9 տոկոսը կամ 24 մլն դոլար թուրքական ներմուծումը 621 մլն դոլար ընդհանուր ներմուծման մեջ (2016-ի հունվար-մարտ ցուցանիշներով):

Հարկային մուսթերի նվազման սոցիալական մասին: Ծիծաղելի տղոն: Չի ներմուծվի թուրքիայից, կներմուծվի այլ երկրներից՝ ռուսալից դասարկ տեղ չի մնում, եւ հարկային մուսթերն էլ կլինեն այդ ներմուծումից:

Սոցիալական հանգամանք է նշվում թուրքական աղբյուրների իբր էժան լինելը: Նման բան դարգադես չկա, թուրքական աղբյուրները ոչ միայն էժան չեն, այլեւ օժան դեպքերում որակական առումով չեն համապատասխանում իրենց բարձր արժեքին: Այսինքն, ինչ-ինչ, բայց

արգելելու մասին խոսք չկա, որ դա լինի եւ ուսումնասիրվի, հազվի առնվի տարբեր հանգամանքներ, որոշեցի սոցիալական խնդիր չառաջանա: Իսկ, այնուամենայնիվ, կառաջանա՞ այդպիսի խնդիր:

Թուրքիայից աղբյուր ներկրողների խավ կա: Ընդ որում, թե՛ խոսքը ներկրողներ, թե՛ փոքր: Դա սոցիալապես աղաքիվ խավ է, քանի որ Հայաստանում թուրքական աղբյուրները վաճառվում են դրա ձեռք բերման գնից առնվազն 2-3 անգամ ավելի քան: Այսինքն, նրանք բավականին բարձր արժեքներով են աշխատում եւ աշխատել են անցած 20-25 տարիների ընթացքում: Եթե տեսականորեն ընդունենք, որ միանգամից արգելվում է թուրքական աղբյուրների ներմուծումը, ապա այդ խավի համար խնդիրներ կառաջանան անօրոշ: Նրանք կունենան որոշակի դժվարություններ եւ կորուստներ, բայց ոչ անօրոշելի կամ կործանարար, որոնք նրանց բարեկեցության վրա էական ազդեցություն չեն թողնի: Չեն թողնի, քանի որ այդ նույն մարդիկ եւ ընկերությունները կվերակողմնորոշեն իրենց ներմուծումը եւ կսկսեն աղբյուր ներկրել այլ երկրներից՝ Չինաստանից եւ Ռուսաստանից սկսած մինչև Արաբական Միացյալ Եմիրություններ եւ Իրան: Այլ բան է, որ զուցե իսկապես լինի չէ անմիջապես եւ կսրուկ արգելել թուրքական ներմուծումը: Այստեղ կիրառելի կլինի տարբերակված մոտեցումը:

Ըստ աղբյուրների տարբերակված մոտեցում

Սննդամթերքի, հիգիենայի դասարանների, բուսական եւ կենդանական

մինչև տարբեր տեսակի շինանյութեր, լինի է կիրառել այն մեթոդը, ինչ կիրառում է թուրքիան մեր աղբյուրների նկատմամբ: Սահմանել մասնավաճարներ, ձիոս է՝ ոչ նույն չափով, այլ աղբյուրի արժեքի 15 տոկոսի չափով: Նման հնարավորություն մեզ տալիս է Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությունը (ԱՀԿ), չնայած թուրքիան մեզ հեռախոսային հարաբերությունների ժամանակ ԱՀԿ-ի կանոնները չի կիրառում: Այդ ֆայլը կթանկացնի թուրքական աղբյուրներ երկրում կամ կնվազեցնի այն ներկրողների օտարաբերությունը, որի հեռանկարով թուրքական աղբյուրները ասիճանաբար դուրս կդնվեն մեր ռուսալից՝ իրենց տեղը զիջելով կան տեղական աղբյուրներին, կան այլ երկրներից ներմուծվողներին: Ի դեպ, հասկապես մեր թեթեւ արդյունաբերությանը ներկայացուցիչները մեծապես տղոն են, որ թուրքական աղբյուրները անհավասար մրցակցություն են ստեղծում իրենց համար: Դրանք ներմուծվելիս հարկվում են կիրառված, իսկ տեղական հազարաժանգ յուրաքանչյուր հասն է հարկվում: Միանգամայն է, որ լրացուցիչ մասնատուրի սահմանման դեպքում ներկայումս զարգացում աղբյուր տեղական տեսիլ արտադրությունը հնարավորություն կունենա արդար մրցակցություն ծավալել թե՛ թուրքական, թե՛ այլ ներմուծվող աղբյուրների հեռ:

Թուրքական աղբյուրների տրոհ խումբը, որի հանդեպ, թե՛ ռեալ, առայժմ հարկ է ձեռնդրահ մնալ որեւէ սահմանափակող ֆայլերից, քանի դեռ չկա այլընտրանք, հունիային աղբյուրներն են: Կան տեղական արտադրություններ, որոնք որոշեալ հունի օգտագործում են թուրքականը:

Այսպիսով, թուրքական աղբյուրներից հրաժարվելու դեպքում նկարագրվող աղբյուրի սցենարները ոչ մի հիմք չունեն: Անկախ կառավարության կողմից ձեռնարկվելիք ֆայլերին, հարկ է օտարանակել բացառական աշխատանքը բնակչության մեջ՝ թուրքական աղբյուրներ ձեռք բերելուց հրաժարվելու մասին: Ի դեպ, տարբեր տեսիլ նվազող ներմուծումն այդ երկրից հեռ մայր ֆարգադեսային արդյունք է: Եթե դա դառնա լինի սոցիալական հասարակության համատեղ դադար, ապա մենք վերջապես կդադարենք տարբերակել մեր թեմանի երկրի սննեստության մեջ՝ գործելով ինքներս մեր դեմ:

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ

Իմ տղավորությամբ Հայաստանի բոլոր այն մաշակները, որոնք երբեք չեն խոսել են Ադրբեյջանին սարած հանձնելու հավանականության մասին, ընդ որում՝ դեմքի ԵԱՏ խելացի եւ սառը արտահայտությամբ, մի խնդիր են լուծել՝ դարձել հայ հասարակության վերաբերմունքն այդ հավանականությանը: Հետեւաբար լավ է, որ մեր հասարակությունը միշտ նույն կերպ է հանձնում այս ֆունկցիան, ընդ որում՝ կառ չունի «հող հանձնող»-ն ու է: Տվյալ դարազայում, ավելի ճիշտ՝ վերջին «հող հանձնողը» Աժ փոխնախագահ Հերմինե Նաղդայանն է, որը

կից է եղել սարածների հանձնմանը: 2010-ի մարտի 22-ին սիրիական «Ալ Վաթան»-ին հարցազրույց սվեց նախագահ Սերժ Սարգսյանը: Ով մոռացել է, հիշեցնեն, որ արեց բառացիորեն հետեւյալ հայտարարությունը. «Անվսանգությունն ամբարադրելու համար Ղարաբաղի շուրջ ձեւավորվեց անվսանգության գոտի: Այդպես հաճախ է լինում դատարանների ժամանակ, բայց դատարանը մեր նախընտրությունը չէ: Հակառակ Ադրբեյջանի դրոշմներին՝ այդ գոտին մեր կողմից ոչ բնակեցվում եւ ոչ էլ ԵԱՏ գործվում է: Երբ Ղարաբաղի ժողովուրդը ստանա իր ինքնորոշման իրավունքն իրագործելու իրական հնարավորություն, եւ ստեղծվեն անվսանգության եւ

ղով, որսեղով կարողանում եւ անկախացնել այդ սահմանը: Այո, եւ համարում եմ, որ Ադրբեյջանը մեր հայրենիքն է: Եթե բանակցային որոշում է գնում, ու դու փորձում եւս դիմացինիդ հիմարի սեղ դնել, նրա մոտ միայն հեզման է առաջանում: Չեմ կարող տուր սալ հասարակության մեջ սարածվող այն կարծիքներին, որ մենք Ադրբեյջան ազատագրել ենք: Պետք է դիմացինին անլուրջ մարդու սեղ դնել: Այո, եղել են սարածներ, որոնք մենք գրավել ենք: Եվ դրանից մենք երբեք չդեմք է ամաչենք: Այդ սարածները գրավել ենք, որդեգիր արեցինք մեր հայրենիքի անվսանգությունը: Դրա մասին մենք հայտարարել ենք 1992 թ., 1994 թ., հայտարարում եմ հիմա: Միզուցե իմ

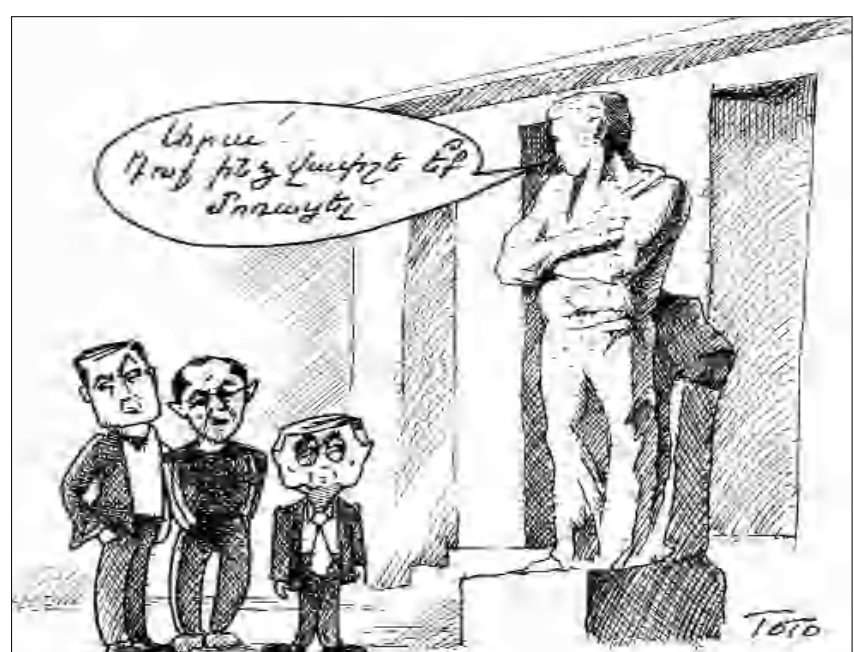
Ինչպե՞ս են ծնվում երեխաները

Զանի՞ աճելոց գիտենք Հայու գենի հետ կապած: Ի դեպ, Հայու գեն արտահայտության մեջ ո՞ր բառն է մեծառոտվ գրվում, գուցե՞ Գեն-ը, կամ՝ երկուսն էլ: Ես, օրինակ, երեք աճելոց գիտեմ, որոնցից մեկն ամենալավն է. Հայ կույս կանանց միավորումը նույնապես լավ է փրկելու Հայու գենը:

Բայց լուրջ խոսենք, իսկ լուրջը, որքան էլ սարածակ հնչի, ոչ թե այն է, ինչ արդեն սասցի, այլ այն, ինչ հիմա են ասելու: Աժ դատարանը, «Ժառանգություն» խմբակցության ներկայացուցիչ Թեան Պողոսյանը հանդես է գալու նոր օրենսդրական նախաձեռնությամբ, որի նպատակն է, ուժարություն, «մեր գենետիկ բազայի եւ սերունդների բարունակականության ապահովումը»: Ընդ որում, «սերունդների բարունակականություն» ասելով նկատի է առնվում բանակ մեկնող զորքերի սերունդները: Պատգամավոր Պողոսյանն առաջարկում է հետեւյալը. բոլոր այն 18 արեւելյան զորքերը, ովքեր բանակ են գորակոչվում, հանձնում են իրենց սերունդներին՝ սերունդներին, ենթադրում են հանրապետական բանակ, որսեղ այն դատարան-դատարանվում է, ոչ այնպես, ինչպես Լեւոնը՝ Կարմիր Իրադարանում, այլ ավելի լավ: Այո, երբ վերադառնում են... Ի դեպ, Թեան Պողոսյանը չի դարձաբանել, թե ի՞նչ դեմք է օրենսդր արվի այս դատարանում, ասենք՝ դեմք է նեւսվում վերադարձածների սերունդներին, թե... Կարելու հարց է: Իսկ, երբ չեն վերադառնում, զոհվում են, ապա... Այ հենց չվերադարձածների մասին էլ այս օրինագիծն է: Նրանց սերունդները հո կա՞. հանում են բանակից, եւ սալիս... Սակայն այստեղ էլ նրբություն կա ձեւելու՝ սալիս են, բայց ո՞ւմ: Քիչ է հավանական, որ 18 արեւելյան, նախքան բանակ գնալը հասցրած կլինի ամուսնանալ, հետեւաբար, մորն են սալիս, գուցե՞ հորը (իսկ եթե զոհվածը ոչ հայր ունի, ոչ էլ մայր, ապա հավանաբար մորաբույժ ամուսնուն, կամ հորեղբորը, գուցե՞ քեռակնոջը): Այսինքն զինվորորդի կորցրած մայրը, ենթադրենք, Մեղրիից, դեմք է հասնի Երեան, որդեգիր այստեղ անձը հաստատված փաստաթուղթ ներկայացնի (հավանաբար սոցիալական ֆաւր էլ) եւ իր որդու սերունդներին ստանա՞: Լավ, ենթադրենք, գալիս էլ ու ստանում է (կամ առաջում են՝ լրիվ անվճար), հետո ի՞նչ դեմք է անի, երեխան, ի վերջո հո հենց այնպես չի ծնվում, ծնում է կոնկրետ մայրը: Իսկ մայր որսեղից: Ո՞վ կհամաձայնի, այն էլ Հայաստանում, իր մեջ կրել, մեծացնել, ապա լույս աշխարհ բերել՝ բառիս բուն իմաստով՝ ուրիշ երեխային: Փոխանորդ մայրերը, սարբերակ է, բայց թանկարժեք: Այսինքն զինվոր-որդի կորցրած ծնողը դեմք է մի ֆանի հազար դոլար գանի, որդեգիր վճարի փոխանորդ մորը, որդեգիր նա էլ... Գուցե Թեան Պողոսյանը նաեւ առաջարկում է, որ դեմքությունը սուբսիդավորի՞ փոխանորդ մայրերի վճարը, ասենք՝ 20 տոկոսով, ամբողջ չի կարող, դեմքությունը ֆինանսապես սկար է:

Այս հողվածը հերմինե Նաղդայանի մասին չէ

բոլորովին վերջերս հայտարարեց. «Մեր փոխգիշուրը ոչ թե 5 գրավյալ սարածներն են, այլ այդ համալիրն ամբողջական Մարդիոյան սկզբունքների, որսեղ մենք ներկայացնում ենք որդես մեր խաղաղ, ինքնիշխան դեմքության համար դայաբարոյ ժողովուրդ, մենք չենք դայաբարում ձեր հողերի համար, մենք դայաբարում ենք մեր խաղաղ ինքնիշխան դեմքության համար: Դրա համար մենք ընդունում ենք, որ երբ որ կընդունվի, կլինի հանրապետական կընդունվի կարգավիճակի մասին որոշում, եւ աշխարհը կընդունի Ղարաբաղի անկախությունը, մենք ձեր հողերը կամ այն հողերը, որոնց վրա մենք այսօր այդ իրավունքը չունենք, մենք այդ հողերը չենք ուզում: Սա մեր բուժեբային զոհան է եւ սա մեր անվսանգության երաշխիքն է»:

զարգացման գործնական մեխանիզմներ, հայկական կողմի փոխգիշուր կարող է դիսվել Ղարաբաղի շուրջ զսնվող այդ քաղաքների վերադարձն Ադրբեյջանին, իհարկե, դատարաններով Լեւոնային Ղարաբաղն ու Հայաստանը կարող միջանցք: Ես բազմիցս հայտարարել եմ այդ մասին: Բայց «փոխգիշուր» հասկացության մեջ առանցքային գաղափարը փոխադարձությունն է, եւ դեմք է գիտակցել, որ մեզնիս իրավիճակներում միակողմանի զիջումները միայն խորացնում են առկա վստահությունն ու սղառնալիքները»:

հայտարարությունը դիվանագիտական չէ, բայց սա է: Հարցին չի կարելի միակողմանի մոտենալ եւ ամեն ֆայլափոխի ասել, որ մենք ազատագրել ենք, Ադրբեյջանը մերն է, Միբաշիը մերն է»:

Ավելին, 2001-ին, երբ Սերժ Սարգսյանը դատարանական նախարարն էր, ՀՀ Աժ-ում դարաբարոյան հարցով լուծման ժամանակ (նույն թվականի մայիսի կեսերին սեղի ունեցած), նախարար Ս. Սարգսյանը, դատարաններով հնչող մեղադրանքներին, թե Հայաստանը փոխգիշուրներ անվանակ սակ սարածներ է հանձնում, ասել էր բառացիորեն հետեւյալը. «Ես 2001-ից չեմ խոսում փոխգիշուրների մասին, այլ ընդհանրապես 90-ական թվականներից: Նաեւ այն ժամանակ, երբ մեր ջոկատներին հանձնում էի, որ անհրաժեշտություն կա վերացնելու ԵԱՏ կրակակետեր: Դրանց վերացումը կամ անվսանգության գոտու ստեղծումը երբեք նպատակ չի հետադիմել ավելացնել Ղարաբաղի կամ Հայաստանի սարածը»:

Ուրեմն ֆիստենք. մեր նախագահներից Սերժ Սարգսյանն էլ կողմնակից է սարածների հանձնմանը:

Հիշեցնենք նաեւ, որ ադրբեյջանցիներին նախագահ Սերժ Սարգսյանը հարցազրույց սվեց Բլումբերգ լրատվական գործակալությանը, որսեղ նեց, որ ինքը ՌԴ նախագահ Մեդվեդեվի միջնորդությամբ Կազանում սեղի ունեցած Հայաստանի եւ Ադրբեյջանի նախագահների հանդիպման ժամանակ սվել է համաձայնությունը՝ Ադրբեյջանին սարածներ վերադարձնելու մասին: Նույն հարցազրույցում, սակայն, նախագահը ԵԱՏ-ը, որ հիմա իրավիճակ է փոխվել:

Ի դեպ, ԼՂՀ ՊԲ մամուլի խոսնակ Սեմոն Հարաբայանը, անցյալ երկու ԵԱՏ-ի օրը դատարաններով կայեփրից մեկի հարցին, թե ճի՞շտ է, որ Ադրբեյջանը ուժեր է կուսակում սահմանագծին, դատարաններ էր, թե ճի՞շտ է: Լրագրողի ձեռնոց հարցին, թե դա ի՞նչ է նշանակում, ԼՂՀ ՊԲ մամուլի խոսնակը դատարաններ էր, «Դե հիմա մենք ասում ենք սա, դուք էլ վերլուծեք»:

Ընդ որում, նույն օրը, նույն վայրում Սերժ Սարգսյանը դատարանում է հարցին, թե իսկ ո՞րն է ՀՀ-ի, եւ ԼՂՀ-ի սահմանը: Սարգսյանը դատարանում է. «Ընդհանրապես ցանկացած երկրի, այդ թվում եւ մեր սահմանները անցնում են այն սե-

Մենք էլ հիշեցնում ենք ՀՀ բոլոր նախագահների այս հայտարարությունները, դուք էլ վերլուծեք: Միայն ասենք, որ արձագանքելով Հերմինե Նաղդայանի վերոհիշյալ արտահայտությանը, գենետիկ դատարանավոր Սեյրան Սարգսյանն ասել է՝ «Այ կնիկ, խոսել չգիտես, չխոսել էլ չգիտես»:

Գիտեք, ես չգիտեմ, թե այս օրինագիծը երբ դատարան լինի ի՞նչ ճակատագիր է ունենալու: Չգիտեմ նաեւ, թե մեզնիս եղանակով լույս աշխարհ եկած՝ իհարկե զորքերը (Հայու գենի կողմը զորքերն են բացառապես) ի՞նչ ճակատագիր են ունենալու, իսկ երբ իրենք էլ դառնան 18 արեւելյան եւ բանակ գնան, էլի՞ են իրենց կենսաբանական հայրերի դեմ վարվելու, ու այսպես, այս եղանակով ֆանի՞ սերունդ է ծնվելու, ֆանի դեռ բարունակվում է դատարանով, իսկ ո՞վ գիտի, ասենք Թեան Պողոսյանը գիտի՞, թե ֆանի սարի է դեռ այս դատարանը:

Հասկանալի է, որ հայրենասիրությունը էլի ուսում է ԵԱՏ-ին, բայց այստեղ կարելուր ոչ թե հայրենասիրություն բառն է, այլ՝ ուսելը: Երբ ֆեզ ուսում է ինչ-որ բան, կարելուր չէ այդ ինչ-որ բանի անունն ինչ է՝ հայրենասիրություն, ժառանգություն, ցավ, թե՛ ուրախություն: Կարելուր՝ չուսվելն է, մնալն է: Իսկ մնալը արհեստական ճանադարհով բնական ճանադարհի վախճանն է... Յուրաքանչյուր 18 արեւելյան բանակում թողած սերունդները նրա մահվան սեղեկանքն է, դատարանով: Ընդունելով այն՝ դուք մտածում եք, որ ԵԱՏ անարավոր է, որ նա, իսկ նա 18 արեւելյան է, հետ չի գալու: Դուք ասում եք՝ ոչինչ որ չգաս, եթե անգամ չգաս, զորք եւ ունենալու, ոչինչ որ զորքիդ երբեք չես տեսնելու, ոչինչ որ զորք ֆո սիրուց չի ծնված լինելու, կարելուր ֆեզ փոխարինող կա, կարելուր մենք չենք դատարան, դու մեռար, որդիդ՝ ծնվեց: Մեկին՝ մեկ: Անստեղ մարդկանց տեսնել, հիմա էլ անստեղ սերունդ են ուզում ցույց տալ, սիրուց չծնվածը, բայց ծնվածը անստեղն է:

Հասկանալի է, անուստեղ, որ այս օրինագիծը չի ընդունվելու, թեկուզ միայն այն դատարանով, որ դրա կենսագործումը, այսինքն՝ սերունդներին բանակ ստեղծելու, խիստ ծախսատար է, իսկ փող, ինչպես գիտենք, չունենք: Բայց սա կարելուր չէ, կարելուրն այն է, որ մենք մոռանում ենք, թե ինչպես են ծնվում երեխաները, հիշեցնենք՝ սիրուց: Ես ուրիշ համադատարան բառ էլ գիտեմ, բայց՝ սիրուց:

ՄԱՅԱԿԱՆ Ռ. ԽԱԶՍՏՐԵԱՆ

Ռազմական դաստիարակ

2014 թվականի օգոստոսի 4-ից 16-ը Ռուսաստանի բանակի մեծածախ գնումների «Ալթաի» գործարարական ընկերությունը «Տանկային բիաթլոն» ամենամյա միջազգային մրցույթին 12 մասնակցությունների, այդ թվում՝ 2 ռազմական գերտեխնոլոգիաների (Ռուսաստան, Չինաստան) շարունակաբար 2-րդ փուլի կազմակերպման համար հավաքական մրցույթի կազմակերպիչ ՌԴ Պաշտպանության նախարարությունից ստացել էին մրցանակ՝ մեկ միավոր S-90U սանկ: Ի սարքերում մրցույթին մասնակցող մյուս բոլոր մասնակցների հավաքականների՝ հայկական զինված ուժերի հավաքականը կազմված էր նաև ժամկետային զինծառայողներից:

կական լրացվածից հետո մեկ օրվա ընթացքում է, թե «Արդիվ 27-ին Հայաստան է տեղափոխվել «Տանկային բիաթլոն-2014» միջազգային մրցույթի ընթացքում հայ սանկիսներին նվաճած մրցանակը՝ S-90U սանկը»: Արդյունքում է, թե «Տանկային արտադրվել է 2015 թվականի դեկտեմբերին եւ կհամարվի զինված ուժերի ստանդարտայինը»:

Բայց եթե անգամ սանկը ՀՀ է առաքվել հայկական Պաշտպանության մարմինների ջանքերով, այսինքն՝ նրանց հարցում(ներ)ից ու դիմում(ներ)ից հետո, ապա որոշ հարցեր են առաջանում:

Ներկայացնենք դրանցից մի քանիսը:

Արդյո՞ք մրցույթից անմիջապես հետո եւ հետևողականորեն, ու Պաշտպանության հայկական կողմը մրցանակը ստանալու ժամանակը երբեք չէր դիմել Ռուսաստանի Դաշնության Պաշտպանության նախարարությանը:

լու մեզ հասանելի S-90-ը, առաջ ավելի շատ ժամանակ կունենալիմ գոնե հակասանկային միջոցների անձնակազմերին համադաստիարակ գործնական դասընթաց անցնելու՝ S-90 սանկերի դեմ պայքարելու մարտավարությունը ուսումնասիրելու եւ մշակելու համար... Ուրեմն դեմ էր մոտե առաջ սանկ S-90 սանկը, զոնտ նրա թղթակա զարգացման եւ ուսումնասիրման նպատակով... Չէ՞ որ բազմաթիվ անհետ առաջ մեր սանկիս զինվորների հաղթանակով ոգեւորված հայկական Պաշտպանությունը հայտնում էին, թե մեր սանկիսների զարգացման մրցույթը, որ հասկանալի ի՞նչ թերություններ կան ի՞նչ առավելություններ ունին, որ մշակելու հակառակորդի ունեցած S-90U սանկերի դեմ պայքարի ճիշտ մարտավարություն, զսնեն խնդիրը կողմերը: Ի դեմ, շատ գրագետ եւ խելացի մտեցնում կլինե... Վերոհիշյալից բխում է բոլորիս կամ գոնե հայ հասարակ

ետի ունեցավ թեմանակն սանկերի հետ 1990-1994թթ. Արցախյան դեպարտման ժամանակ, հասկալիս՝ 1992-1994թթ. մարտական գործողությունների ընթացքում, երբ մեր թեման S-72-ների ու S-54, S-55 սանկերի զգալի ֆունկցիոնալ ընկավ հայկական կողմի ձեռքը՝ դառնալով Արցախի ՊԲ-ի ստանդարտային մի մասը եւ հաջողությամբ ուղղվելով հենց մեր թեման դեմ ու նպատակով հայկական հաղթանակին...

Գուցե S-90-ի թղթակա զարգացման հետ հայկական կողմը եզրահանգման կգա՞ր, որ հարկավոր է ՌԴ սրամարտ 200 մմ դոլար վարկի մի մասը սրամարտի գոնե մեկ վաճառ (այսինքն՝ գոնե 10 միավոր, մոտավորապես՝ մինչեւ 15-30 մմ ԱՄՆ դոլար ընդհանուր արժողությամբ) S-90 ձեռք բերելու համար... Կան այդ նպատակի համար հայթայթելի ինչ-որ մի այլ գումար... Հայտնի է, որ թե Պաշտպանությանը 3,5-միլիոնանոց բնակչությամբ ՀՀ-ում, թե Հա-

ծվարկված Պաշտպանության կառուցումը ռազմական ոլորտում ակնհայտ է անգամ ռազմական գործից հեռու կանգնած մարդկանց համար... Այն հայտ է, որ կա առկալիս տեքստերակ. Պաշտպանության նախարարության եւ Չինված Ուժերի բարձր ղեկավար կազմը՝ առկալիս անտեղյակ է եղել այդ տեքստերակ ուղղուհեմում վստահակոր հիմնախնդիրների առաջացման մասին,

բ. տեղյակ է եղել, սակայն համադաստիարակ ոււուարություն չի դարձրել եւ միջոցներ չի ձեռնարկել,

գ. տեղյակ է մասնակցից է եղել այդ վստահակոր հիմնախնդիրների առաջացմանը:

Բոլոր դարազաններում, թե Հայաստանի կառուցումում, թե Պաշտպանության կառուցումում՝ Չինված Ուժերում, թե անբող ՀՀ Պաշտպանության կառուցումում կարի կա իրականացնելու լրջագայն կարիային եւ բարոյախախտական բնույթի համակարգային փոփոխություններ...

Հայ զինվորների շահած S-90 սանկի «ոդիսականը»

Ընդ որում, հայերն իրենցից առաջ թողնեցին միայն ռուսներին... Այն էլ հայտնի չէ՝ թե մրցույթը Ռուսաստանում չլինե՞ր եւ ՌԴ ՊՆ-ն կազմակերպած չլի՞ներ, արդյո՞ք Ռուսաստանի թիմն առաջին տեղը կզբաղեցներ...

Ինչեւիցէ: Որդետ մրցանակ մրցույթի կազմակերպողն ու հյուրընկալը ՌԴ Պաշտպանության նախարարությունը Հայաստանը ներկայացնող սանկային անձնակազմին սվեց հավասարադիր, ըստ որի՝ Հայկական կողմը ստանալու էր մեկ միավոր S-90U սանկ: Նեւնե, որ S-90 սանկը S-72F սանկի խորը աղիականացված սարքերակն է, որը համարվում է աշխարհի ամենաաղիական եւ ամենաշատ վաճառվող սանկերից մեկը: S-90U-ը դրա առահանման սարքերակն է, իսկ S-90U-ն՝ ՌԴ բանակի ստանդարտային մեջ զանվող սարքերակը... Արահանման զինը՝ մոտ 114 մմ ռուսական ռոբլի...

S-90-ների գրող...

Ինչո՞ւ էին ստանում մինչեւ 2015թ. դեկտեմբերը... Միթե ավելի վաղ արտադրված որեւէ S-90U սանկ չկար... Ինչո՞ւ չարագարեցին սանկի ՀՀ տեղափոխվելը հենց ամիջապես 2015թ. դեկտեմբերին, նրա արտադրության օրվանից հետո... Ի դեմ, կոնկրետ արտադրության օրը չեն հայտնել...

Բոլոր դարազաններում, եթե անգամ 2015թ. դեկտեմբերի 31-ին սկսե՞ր իր ժամանակահատվածում Հայաստան, ապա արդյո՞ք 4 ամիս կդահանջե՞ր սանկի տեղան հասնելը...

Արդյո՞ք S-90U աղիական սանկը մեք չէր զա հայկական կողմին մինչեւ 2016թ. աղիական Զարոյա դաստիարակը՝ ուսումնասիրելու համար այդ մարտական զործայինային բոլոր ուժեր ու թոյլ կողմերը: Չէ՞ որ հայտնի էր, թե աղիական սանկն ունի հարյուրավոր սանկեր, այսինքն՝ հարձակողական ծանր ռազմական տեխնիկա. որոշ սվալներով՝ աղիական սանկի ֆունկցիոնալ 600 միավոր սանկերից տուրջ 100 կամ ավելի միավորը S-90 աղիական սանկեր էին... Այսինքն՝ եթե անտեղիմ ստանա-

յոց առկալիս 9-միլիոնանոց Սփյուռում անհրաժեշտ գումարներ կան, հասարակ կզանվե՞ն Հայոց բանակի հողագուման...

Եվ այստեղ նախորդ հարցը կարելի է, այստեղ ասած, զարգացնել է, ու զուբալացնել... Հայտնի է, որ թե Պաշտպանության 3,5-միլիոնանոց բնակչությամբ ՀՀ-ում, թե հայոց առկալիս 9-միլիոնանոց Սփյուռում անհրաժեշտ գումարներ կան, հասարակ կզանվե՞ն հանուն Հայոց բանակի հողագուման... Եվ ո՞չ միայն այդ չարգացված անվանը S-90-ների, այլեւ նույնիսկ ավելի հող ռազմական տեխնիկայի ձեռքբերման համար: Նաեւ՝ զինտեխնիկայի հայտնական արտադրություն կազմակերպելու համար...

Խնդիր արտադրում ֆաղալիս կողմն էլ կա: 1991-2016թթ. մեքտե Պաշտպանական վիճակում զսնված եւ իր 25-ամյակն այս սարակ տեղեմբերի 21-ին մեւելու Պաշտպանությանը երկրորդ անկալիս հանարտեքությունը արդյո՞ք միտի հանդուրժի իր շահերի անտետումը այլ երկրների կողմից, այդ թվում է հասկալիս՝ դաշնակցի երկրների... S-90 սանկի 20-ամյա «ոդիսականը» դաշնակցի շահերի շարքում ու բացահայտ անտետում չէ... Բայց, ավելի շատ ո՞վ է մեղավորը. անտետող, թե իրեն անտետելու հանդուրժող...

Գուցե հարցնողներ լինեն: Արժե՞ր մեկ միավոր S-90 սանկի շարձառնվ 10 հարց առաջաղրել...

Այո: Արժե: Այդ մեկ S-90-ի հարցի մեջ երեւում է համակարգի աշխատանքը, որը այնտեղ որդերակատեմներն ու արյունայի կերպով բացահայտվեց Զարոյա դաստիարակ ընթացքում: Եվ փաստացիորեն, դա բացահայտեցին նաեւ դրան հաջորդած աղիական 26-ի ՀՀ նախագահի՝ ՉՈԲ գերագույն գլխավոր հրամանատարի տեքստերակ հրամանագրերը՝ ՀՀ ՊՆ մեկ փոխնախարարի եւ երկու վարչության մեք-զեմեքակների Պաշտպանության ազատման մասին:

Վերջում, գուցե նաեւ S-90-ի «ոդիսականը» անբող իմաստը ավելի խորությամբ ընկալելու համար նեւն բոլորիս, այդ թվում մեր թեմանի նեւն չեզոք ուժերի համար գուցե ուսուցանել մի դասական փաստ:

Անցյալ դարի 2-րդ սանամյակի վերջին՝ Մեք եղեմնի սարահայտում ու աղիական հայ ազգը կազմակերպեց իր զինված ուժերը: Հայության զինված դաստիարակները՝ հայկական արժանադասակ զինված ուժերը՝ զեմեքակեմ նազարեկայնի հրամանատարությամբ գործող Հայկական բանակային կորուսը, որի կազմում էր գորակար Անդրանիկի գլխավորած արեմահայ ղեկավար, աղա Հայաստանի առաջին Հանարտեքության մեքական բանակը, նաեւ Բալիլի խորհրդի հայկական գործերը (հիմնականում կազմված էր հայկական հրաձգային բրիգադից), Արցախի զինական ուժերը եւ ստարադեք Գարեգին Նժդեքի գլխավորած Լեռնահայաստանի «դավիթեկայն գայլակաշեքը» տուրջ էրեք սարակ ընթացքում՝ 1918թ. հունվարից մինչեւ 1921թ. հուլիսը, մղել են ավելի քան մեկ սանայակ դաստիարակ: Ընդ որում՝ դաստիարակներից մի ֆունկցիոնալ միաժամանակ եւ մի ֆունկցիոնալ օսմանյան, աղա՝ ֆեմայական թորերի ու թուլեկիկների թե՛ ճակասային ուժերի, թե՛ 5-րդ շարայունների դեմ... Չմոռանալիս նաեւ հայ-վրացական դաստիարակը... Չմոռանալիս նաեւ, որ մեր գլխավոր եւ մահացու թեմանիմ օսմանյան, աղա ֆեմայական թորեմն եր... Մեմակ էլնեք, ու անբող աշխարհից լվաճ... Սակայն հաղեքնեք մեք ազգի ղեքերիմ թեմանում... Օսմանյան կայսրությունը դարձավ աշխարհի առաջին մեքությունը, որը, Սարահայտում, Բաշ Աղահայտում Պահարիխայոն գագս, թե հայ զինվորն աշխարհի լավագույն զինվորն է...

ՏԻՊԻՆ ԵՎԱԿՅԱԼ

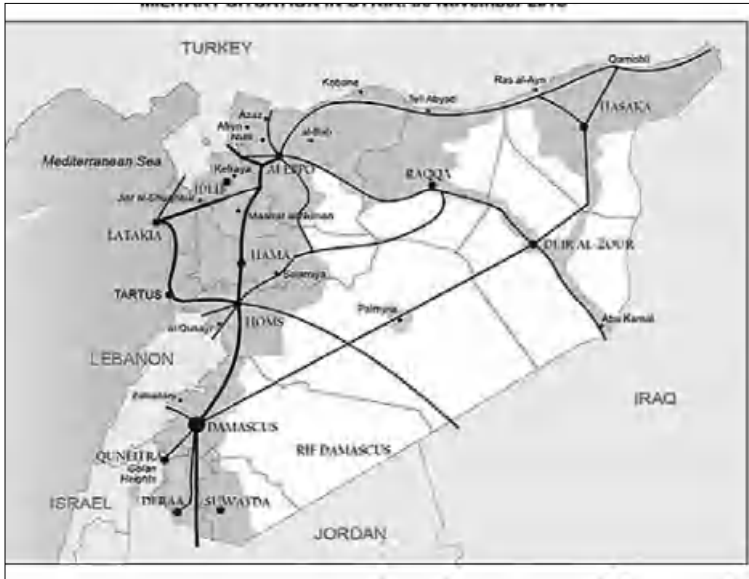
Սիրիացի ֆրոնտի վսանգավոր խաղը

Երդերը Թուրքիայի ընդդիմու-
բյան դասձառով չեն մասնակ-
ցում Սիրիայի հակամարտու-
բյան կարգավորմանը նվիրված
ժնեյան բանակցություններին:
Նրանք անհետևեցին 2015-ի
դեկտեմբերին Եր-Ռիպոլում սի-
րիական ընդդիմության անց-
կացրած կոնֆերանսի ժամա-
նակ: Այդուհանդերձ Սիրիայում
ռուսական օդուժի միջամտու-
թյունից հետո ստեղծված նոր ի-
րավիճակը բաց ձեռքում է ֆր-
ոնտին: Մնում է դարձել, թե
կենտրոնա՞յ է արդյոք Իրաֆի ֆր-
ոնտիկան ինֆնավարության օրի-
նակով Սիրիայի հյուսիսում
նախատեսվող ֆրոնտիկան ինֆնա-
վարության ծրագիրը:

կողմությունը: ՍԴՌ-ի մարտիկ-
ները իրենց հարավային թեում
առաջ են Եր-Ռիպոլում դեմոի Սին-
զարի լեռներ, որոնցից խզեն
զիհադիստների հաղորդակցու-
թյունը Սիրիայի եւ Իրաֆի միջե:
Նոյեմբերի 12-ին նրանք ազա-
սագրում են Իրաֆին սահմանա-
ներձ ալ-Յուլը: Հյուսիսում ՂՄԿ
նազմական թեւը 2015-ի հունի-
սին գրավեց Թեյ Արյադը, դրա-
նով իսկ իրար միացնելով ֆրոն-
տիկան Ջեզիրեի եւ Կոբանի Եր-
ջանները: Հյուսիս-արեւմուտքում
ֆրոնտիկան ուժերը Աֆրիկի Երջա-
նում մարտավարական հաղթա-
նակներ սանելով՝ «Ան-Նուարա
ճակատի» սալաֆիտս աղա-
սամբներին դուրս մղեցին Հալե-
թի դաշտային գյուղերից, ինը-
թաց սիրամալով «Մեմաղ» օ-
ղային նազմակայանին: Իսկ
վերջերս ֆրոնտը կարողացան
մասնատել Հալեթի հյուսիսը
Թուրքիային կաողող աղաւթա-
բական հեմակետերը, կտրելով
Օնջուպիմարի սահմանադրմով
Քիլիս ֆաղաֆ սանող «Ազազի
միջանցքը»: Թուրքիան երբեք
այդքան շուտապես չէր
զգացել իր հարավային սահմա-
նի մոտ ֆրոնտիկան ինֆնավար
Երջանի ստեղծման վսանգը:

Երդերի թուլությունը

Ջեզիրեի եւ Կոբանի Երջան-
ների վերամիավորումը հնարա-
վոր դարձավ սլյալ գոտու բնակ-
չության նուրբության Եր-Ռիպոլ:
Հասարակ Երջանի արաբ բնա-
կիչները հակված են ֆրոնտիկան
ուժերին հողատակվել օգուտ
ստանալու ղայմանով, ինչպես
այն ցեղերը, որոնք ՂՄԿ-ի հետ
դաշն կնեւելով կարողացել են
ստանալ ամերիկյան նազմա-
հանդերձանք:
Ներկա փուլում ֆրոնտը օգուտ
են ֆաղում Սիրիայի ղեկության
թուլացումից (որի հետ ենթադ-
րաբար չհարձակվելու ղայմա-
նագիր են կնեւել 2012-ի հուլի-
սին) եւ միաժամանակ ղուսներ-
ի ու ամերիկացիների աջակ-
ցությունից: Նրանք ի գորդ են
արդյոք ղապտելու վերջերս իրենց
գրաված սարածները: Առայժմ
ուժերի հարաբերակցությունը
նրանց օգտին է 2012 թ. Դամաս-
կոսի հետ կնեւված չհարձակվելու
ղայմանագրի Եր-Ռիպոլ:
Բայց մինչեւ Եր: Ներկա ղա-
պտի ֆրոնտը չեն կարող օտարվել
Սիրիայի կանոնավոր բանա-
կից, մանավանդ նկատի ունե-

նալով իրենց մարտիկների թվի
անճան աճը. ամենալավատե-
սական հաւակարկների համա-
ձայն, նրանց թվակազմը 40-50
հազար է: Հետագա առաջխա-
ղացումը ղայմանավորված
կլինի ղուսական օդուժի գանգ-
վածային օժանդակությամբ:
Յամաֆում ՂՄԿ-ի ուժերը կա-
րողացան ալ-Յուլը գրավել Ջե-
զիրեի արաբական որո ցեղերի
հետ համագործակցության
Եր-Ռիպոլ: Խոսքը մասնավորա-
պես Ալ Սինադիի ալֆարա-
զորի մասին է: 2013 թ. ստեղծ-
ված այդ ալֆարազորում
ընդգրկված են արաբական
Շամմար ցեղի մարտիկներ, որոնք
վերահսկում են Իրաֆի սահմա-
նի մի մասը, կռվում են «Իսլա-
մական ղեկության» դեմ եւ
«Ռոժավա» կոչվող ֆրոնտիկան
ինֆնավարության սնեւտությանը
մասնակցում են սարածաԵրջա-
նային նավթի սնայնագործա-
կան վերամշակման միջոցով:

Դիվանագիտության սեւակե-
սից ֆուրդ-ամերիկյան դաշինք
անկայուն է եւ ղայմանավորված
է կարձաժամկետ հաւակարկե-
րով: Վաշինգտոնը, որը այս սար-
վա փեւսվարին մի բանագնաց
գործուղեց Կոբանե, ենթակա է
ՆԱՏՕ-ի գծով իր դաշնակից
Թուրքիայի մշակական ճնշումնե-
րին: Ճիշտ է, ամերիկացիները
կարող են աղապտել օղային
ղաշտանությունը, բայց ցամա-
ֆում «Սիրիայի ժողովրդի ղաշտ-
անություն» միավորումները
ղեւթ է դաշնակիցներ ղսնեն ջի-
հադիստներին դուրս մղելու հա-
մար: Մյուս թուլությունն այն է, որ
սլյալ միավորումներն անկարող
են մեծ լարվածությամբ ղաշտ-
ազմել թիկունից իրենց հրեա-

Մարդու իրավունքներ
եւ էթնիկական ղսում

Արեւմուտքի համրությունը, որը
երկար ժամանակ վարժվել էր ի-
րադարձությունների դրական
(ե-
թե չասենք ղոմանիկական) լու-
սաբանմանը, վերջերս արթնա-
ցավ իր ղաշտանագրությամբ,
«Միջազգային ներում» կազմա-
կերտության ղեկուցազրից սե-
ղեկանալով ՂՄԿ-ի արարների
մասին: Փաստաթղթում ֆրոն-
տիկան այդ կուսակցությունը մե-
ղադրվում է բնակչության բռնի
սեղահանությունների եւ ոչ ֆուրդ
բնակիչների սեւերի ղարբերա-
կան ավերումների մեջ: Դրանք
համարվում են ղաշտազմա-
կան հանցագործություններ:
Այսպես կոչված Ռոժավայի Եր-
ջաններում կիրառվող ինֆնա-
կառավարումը եւ «ժողովրդա-
վարական համադաշնության»
մողելը բախվում են մեկ ուրիշ,
ղակաւս հայտնի իրողության.
ղա հասարակության ղսումն է
ղեկավար կուսակցության կող-
մից, որի միադեման իրադե-
սությունն անցյալում ֆրոնտիկան
որո արրերի դրդել է նեւսվել
«Իսլամական ղեկության» գի-
կը: Ռոժավայի հայկական եւ
ասորական համայնքները մնա-
նաղաւտ սուժում են ֆրոնտիկան
ի-
խանությունների մշակության
ձուլման եւ համայնքային որո Եր-
Ռիպոլումների (դրոցներ, հա-
սարակական կազմակերտու-

թյունների Եր-Ռիպոլում) լու-
սացման ֆաղաֆականությունից:

Դեմի իրաֆյան
լուծում

Սիրիայի ֆրոնտը լեզվական ա-
ռումով ավելի մոտ են Թուրքիա-
յում աղող իրենց եղբայրներին,
ֆան իրաֆի ֆրոնտին: Ներկայումս
սիրիացի ֆրոնտը խոտոր խաղա-
զումար են դրել սեղանին: ՍԿԿ-ի
վերազգային բնույթի ղաշտա-
ռով Կոբանի ճակատամարտի
ժամանակ «Սիրիայի ժողովրդի
ղաշտանության» միավորում-
ների մարտիկների մեծ մասը
Եր-Ռիպոլում Թուրքիայից էր, փոքր մա-
սը՝ Իրանից: Նրանք կարողա-
ցան ֆաղաֆական ղաշտա-
զմի ֆաղաֆ (եւ այլ անձանց
միջամտությունից) օգսվել Սի-
րիայի հյուսիսում սեփական
ինֆնավարություն ստեղծելու հա-
մար: Սա չի նշանակում, թե
թվացյալ անկայուն ստատուս
փոխի ղապտանման ղայման-
ներում դեմի անկախություն եւ
նախաղեւտության ամրաղորում
սանող նշանակալից ֆայլը ան-
Երջելի է: ՂՄԿ-ի ղեկավարները
առայժմ ղաշտանում են արաբ-
երել «անկախություն» բաղը եւ
նախընտրում են «ինֆնավարու-
թյունը», աչֆի առաջ ունեւնալով
Իրաֆի օրինակը: Գուցե նրանք
կողմնակից են դաշնաղեւտու-
թյամը, որի օգտին փեւսվարի 29-
ին Մոսկվան արաբախալեց իր
փոխարազորմախարար Սեղալ
Ռյաբկովի միջոցով: Այդ սցե-
նարը կարող է դուր գալ սիրիացի
ֆրոնտին, որոնք իրենց համար հա-
սուկ սարած են աղապտել:
Սակայն երկիրը ազգությունների
եւ դաշնային համայնքների բա-
ժանելու այդ նախաղիծը կարող
է դուր չգալ այլալի, ֆրոնտայա եւ
դրուզ համայնքներին, որոնք գի-
սակցում են, որ իրենց ղայաշե-
ման գրավականը կենտրոնաց-
ված ղեկության վերահասա-
սումն է, որ ի վիճակի է առաջ
բերել ազգային ղաշտանելու-
թյան ուժեղ ղաշտանություն:
«Իսլամական ղեկության» դեմ
մղվող ղաշտազմում նազմա-
վարական դաշնակից դարձած
ֆրոնտը եւ Եր-Ռիպոլում մոռացու-
թյան էին մասնվել 1916 թ.
Սայխ-Պիկոյի ղայմանագրում:
Ղաշտանությունը նրանց սովորեց-
րել է, որ իրենք կարող են աղա-
վիճել միայն սեփական ուժե-
րին:

«France-Arménie», avril 2016
Ֆրանս. քարգմ. Պ. Բ.

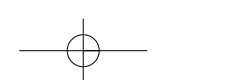
Հայ գիւնավորների Եահաձ S-90 սանկի «ողիսականը»

Ու սիղոված եղավ ալֆար-
հում առաջինը ճանաչել Հա-
յոց ղեկության անկախությունը...
Քանգի կռվում էին վճռական մե-
նակի հոգեբանությամբ... Ոչ մեկից չէր
սղասում հայն իր փրկությունը, ֆանգի
բոլորը՝ մեր դաշնակից անգիղացիներից
ու ֆրանսիացիներից սկսած, ցույց սվե-
ցին իրենց գիշաւային ու նեւգ բնույ-
թը... Շեւեւեւ, դա հասկաղաւտ լավ է ձե-
ւակերտել Նօդեիը՝ «վճռական մենակի
մասին» իր դրոյթում...
Արդյոք այսօր՝ 21-րդ դարի երկրորդ սա-
նամյակում իրավիճակը սկզբունֆորեն
փոխվել է...
Ուսի ղուսին եւ մյուս օտարազգիներ-
ին մեղադրելուց առաջ նախ նայեմք,
թե մեմք ինֆնեւր ձի՛շ ենք ղաշտա-
նում մեր ազգային Եահերը...
Արդյո՞ք 25 սարում՝ ֆաղող դարում

ստեղծել ենք այն հզոր սնեւտությամբ,
զարգացած գիտությամբ, առաջաղեմ կր-
թությամբ ու բարձր սեխնողգիւնների
սի-
րաղեւտող 4 կամ 5 միլիոնանոց բնակչու-
թյամբ երազված Հայաստանն ու առն-
վազն կես միլիոն բնակչությամբ հզոր
Արցախը, որոնք օժսված կլինեին սեփա-
կան սահմանները առանց որեւէ մեկի օգ-
նությանը ղաշտանելու հնարավորու-
թյամբ...
Ուսաց դեւաղանասունը ձվերով ղմ-
բակոծողներին ու նրանց հրահրողներին
հարցնեմք: Նեոսոմանական Թուրքիայի
գիմնած ուժերի հրեակոծությունից ու
թուրքական նազմաօղային ուժերի 400
մարտական ինֆնաթիւնների ղմբակոծու-
մից Արեւելյան Հայաստանի երկու համ-
րաղեւտություններն ուսացաղաւտելու հա-
կաղաղային ու հակահրթիռային անհրա-
ժեւս համակարգեր եւ Ախուրյան-Արաւ

սահմանի երկայնֆով հզոր ամրացված
Երջաններ ստեղծել ենք...
Ի դեղ, թուրքական ՌՕՌ-ի եւ կաղի-
ղաներից երկուսն ունեն միջուկային
զեւեւ կիրառելու հնարավորություն... Սա
հաւակի առել է նեւ...
Արեւմյան Հայաստանում կանգնած է
օսմանա-թուրքական կես միլիոնանոց
բանակը, մոտ 1.500 սանկով ու հազարա-
վոր ծանր հաղաղիցներով, համազարկա-
յին կրակի հեռահար համակարգերով,
մարտավարական հեռահար հրթիռային
համակարգերով... Դրանց հեւեւում էլ
կանգնած են եւս կես միլիոն օսմանա-
թուրքական ղորերն ու եւս 2.000 սանկերն
ու հազարավոր հրեւանային ու հրթիռա-
յին համակարգերը...
Արեւելյան Հայաստանի օկուղացված
հողերից էլ ամեն օր մեղ է հրթիռակոծում
ու հրեակոծում կովկասյան թուրքերի

բանակը՝ Ալիեի ու Հասանովի ղլխակո-
րությամբ... Երկու նազմաճակատով ղա-
շտազմելու ներումը ստեղծել ենք...
Հիշեցնեմ նաեւ, որ Վրաստանի վրա
հույս դնել չարժե: Եթե վրացական բա-
նակը մեղ վրա չհարձակվի՝ իր դաշնա-
կից օսմանյան ու կովկասյան թուրքերի
հետ միասին, աղա առվազմ, ոչ մի ե-
րաւալիֆ չուներեւ, թե վրացաղաւտական
հա-
յոց հողերի միջով թուրքերին ճամփա չի
սա՝ Հայաստանի դեմ արաւալելու հա-
մար... Ի դեղ՝ դրանով իսկ երկու խնդիր
լուծելով՝ ա. Վրաստանի հայության եղեւ-
նը թուրքերի ձեւեւով եւ բ.Հայաստանին
հարվածելը թիկունից ու հյուսիսային
թեւից...
Աղա ուր կարող են հասցնել մեղ S-90-
ի ողիսականի Եուրջ հարցերն ու ղաշտա-
խանների որոնումները...

.am ինտերնետ հասցիային անվանումների հասցեագրման ծառայություն՝ ավելի մասշտաբային

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը շարունակում է .am ինտերնետ ծառայության հանգուցային անվանումների (դոմենային անունների) հասցեագրման ծառայությունը: Այժմ, հասուկ ակցիայի շնորհիվ, մինչև 2016թ. մայիսի 10-ը դոմենային անուններ կարելի է գրանցել սարեկան 8000 դրամով՝ նախկին 12000-ի փոխարեն, իսկ ոչ ռեզիդենտների համար՝ սարեկան 12000 դրամ՝ նախկին 20000-ի փոխարեն:

Դոմենային անուններ կարելի է գրանցել այցելելով ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի՝ Երևանի եւ մարզերի ստասարկման կենտրոններից որեւէ մեկը:

Ի դեպ, սկսած 2000 դրամ անսավճարից, կարելի է օգտվել նաեւ ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի վեբ հոսթինգի ծառայությունից, որի միջոցով հնարավոր է վիճակում սերվերի վրա տեղակայել վեբ կայք եւ այն հասանելի դարձնել համացանցում:

Մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, զանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դորսալի միջոցով, կամ այցելել մեր ստասարկման կենտրոններից որեւէ մեկը: Մեր նորություններին մատուցելու ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ Ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/VivaCellMTSofficialpage>

Նոր ծառայություն ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ից. «Ինտերնետ ռուտինգի ադապտացիան»

Այժմ ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի բաժանորդները հնարավորություն ունեն «Ինտերնետ ռուտինգի ադապտացիան» ծառայության միջոցով ռուտինգում զսնվելիս վերահսկելու հաղորդակցման, հասկալիս՝ ինտերնետի չնախատեսված օգտագործմամբ թայմաուտի կապերը, որոնք կարող են առաջանալ, օրինակ, երբ սմարթֆոնում ավտոմատ թարմացումներ է կատարում:

Այս ծառայությունը ակտիվացնելով՝ բաժանորդը անջատում է ինտերնետ ռուտինգը եւ շարունակում օգտվել ռուտինգի ծայային եւ SMS ծառայություններից:

Դրա համար անհրաժեշտ է դարձադրել ուղարկել *115*1# հրահանգը:

«Օգտագործման մեջ դուրսից ծառայությունների սրահում» ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի մրցակցային առավելություններից է: Մասշտաբային ակտիվացման եւ ադապտացիայի հնարավորություններով ծառայությունները նույնպես կարելի է բաժանորդի համար, որքան օդերաստի սրահային ամենաընդարձակ ծածկույթը, մատուցած ծառայությունների բարձր որակն ու հասանելիությունը, որոնց շնորհիվ ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը դարձել է ավելի քան 2 միլիոն բաժանորդի ընտրությունը, -մեզ է ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռալֆ Յիրկյանը**:

Ծառայությունը ադապտացիայի եւ ռուտինգում ինտերնետի օգտվելու հնարավորությունը նորից ստանալու համար անհրաժեշտ է ուղարկել *115*0# հրահանգը:

Մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, զանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դորսալի միջոցով, կամ այցելել մեր ստասարկման կենտրոններից որեւէ մեկը: Մեր նորություններին մատուցելու ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ Ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/VivaCellMTSofficialpage>

ԳՈՒՅԺ ԳԱՅԿ ՆԱԳԳԱՇՅԱՆ

Երեկ երեկոյան Մոնթեռալից (Կանադա) ստացանք ցավալի գույժ՝ 91 տարեկան հասակում կյանքից հեռացել է արձակագիր, հրատարակախոս, Ռամկավար Ազատական կուսակցության երբեմնի ղեկավարներից, ծագումով Լիբանանից, Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունների զարգացման գործում իր ավանդը ներդրած մտավորական Հայկ Նագագաշյանը:

Հուլիսի 7-ին, Մոնթեռալի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում: Մահագրում ծաղկետասակի փոխարեն նվիրատվությունները խնդրվում է անել Հայոց առաջնորդարանի «Արցախի օգնության ֆոնդին»:

Հետագայում նրա կյանքին ու գործունեությանը անդրադառնալու խոստմամբ այժմ մեր ցավակցությունները հայտնեմք Ֆիլմոնը՝ Սոսի Նագագաշյանին, զավակներին՝ Վահան, Սեւան եւ Շահե Նագագաշյաններին, թոռներին եւ մյուս հարազատներին:

ՈՒՅ ԿՆԵՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

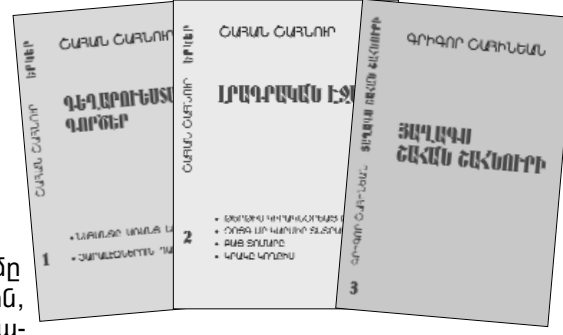
Ի գիտություն Կահագրգիռ հասարակայնության

«Թեղոս» փակ բաժնետիրական ընկերությունը սույնով հայտնում է, որ Կահագրգիռ հասարակայնության ներկայացուցիչների հետ 2016թ. մայիսի 11-ին, ժամը 18:00-ին նշանակված հերթական հանդիպումը, որին հրավիրված էին մասնակցելու Թեղոս եւ Շնող համայնքների ղեկավարները եւ այլ բնակիչներ, Ընկերության աշխատողները, չի կայանալու:

Նշանակված հանդիպումը չեղարկելու վերաբերյալ որոշումը ինքնակազմակերպվել է համաձայնեցվել է ազդակիր Թեղոս եւ Շնող համայնքների ղեկավարների հետ:

ՀԲԸՄ-ի խմբագրությունը, «Ազգ»-ի խմբագրությունը, Շահինեան ընտանիքը

Հրատարակում են՝ **ԵՆԱԿՍՏՈՐԵԱԿԻ ԵՐԿՐԱՅԱՑՄԱՆԸ** Կազմող, խմբագիր եւ ուսումնասիրող՝ **ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՅԻՆԵԱՆ**

Եռախոսերակի ներկայացումը տեղի կ ունենայ 2016 մայիսի 13-ին, ուրբաթ օրը, ժամը 19:00-ին, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Երևանի «Նագար եւ Արեմիս Նագարեան» կենտրոնական գրասենյակի դահլիճում (Մելիք-Ադամյան 2/2):

Շահան Շահինուրի գրականությունը եւ Գր. Շահինեանի վասակին կանդիդատական գրականագետ **Երուսիկ Տեր-հաչատրյանը**:

Գեղարուեստական ծրագրում՝ «Պճեղ մը անուռ սիւր»՝ Հ. Մալեանի թարգմանի դերասանների, եւ կոմիսսատեան Երեւանի դրամատիկական թատրոնի Լուսինե Գրիգորյանի կատարմամբ:

Մուտք՝ ազատ

Ընտրական կարգի

Հարգարժան դարձնում ենք Հոգու դարձնում են համարում տեղեկացնելու ամենին, որ Երևանում կա մի բուժկենտրոն, որտեղ աշխատում են արհեստավար, մարդկային վեհ հասկանիչներով օժտված բժիշկներ ու ստասարկող անձնակազմ: Դա Կենտրոնական կլինիկական զինվորական հոսպիտալն է (Մուրացյան):

Լոկ խոստերն անգոր են հաղորդելու այն մթնոլորտը, որ իրում է այստեղ. յուրաքանչյուր այցելուի ընդունում են հարգանքով, անձնախնամքով, առանց ֆաբեոկի:

Ես, որ դեռ 1966 թ. սուր ռեանախզմով հիվանդանալուց հետո ֆամիլի անգամ բուժվել եմ Երևանի, ինչպես նաեւ Մոսկվայի, Պյատիցկոյի, Դոնի Ռոստովի, Դնեպրոպետրովսկի քաղաքի հիվանդանոցներում, երազել եմ հենց այստեղի վերաբերմամբ: Ուրախությունից ու հոգատվությունից գնծում է հոգիս:

Ինչպիսի արագավարությամբ ընդունեցին ինձ հոսպիտալում՝ փողոցում ընկնելուց հետո (հիվանդ եմ օստեոպորոզով): Հարագաթի ղեկավարները ընդունարանում, վնասվածքաբանության, ընդհանուր վիրաբուժության, կրծքային վիրաբուժության, դիմաձեռնային բաժանմունքներում, ռենտգեն եւ սոնոգրաֆիայի կաբինետներում:

Օգտվելով առիթից՝ գրուցել եմ հոսպիտալում բուժվող բազմաթիվ զինվորների, նրանց հարագատների հետ. ինձ միտ էլ հետաքրքրել է նրանց առօրյան, բուժումն ու խնամքը:

Բոլոր հիվանդներն ու նրանց հարագատներն, առանց բացառության, հորդորում էին ինձ իրենց գոհունակությունն ու ջերմ զգացումները փոխանցել հոսպիտալի ողջ անձնակազմին՝ իրենց նկատմամբ ցուցաբերվող հոգատարության, ընթացական մթնոլորտի, բժիշկների վարդեսության համար:

Հուրաքանչյուրի համար դասիվ է խոնարհվել այս ընթացիկների առջեւ եւ ասել.

Բարին ընդ Ձեզ: Ողջ լեռուք, դասվարժան զինվորական բժիշկներ եւ ստասարկող անձնակազմ:

Բոլորի անունից միտ Ձեզ դարձական՝ Մարիա Վարդապետյան

Հ.Գ.- Պատկերն ամբողջական կլինի, եթե ավելացնեն, որ վնասվածքաբան Հայկ Գրիգորյանը կոնֆազդրային հոդի մեջ մեկ վարդես ներարկումով հրաժ գործեց: Ես այժմ առանց հեճակի եմ հայլում՝ ինը տարի ռեանախզմով անարդյունք դիմելուց հետո:

Նույնը

22 ապրիլի, 2016 թ., Երևան

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Ազգային Գրադարանը, կատարելով իր առաքելությունը, հնարավորություն է ստեղծում համացանցում հասանելի դարձնել բոլոր ժամանակների ողջ հայկական մամուլը:

Ուրախությամբ հայտնում ենք, որ Հայաստանի Ազգային Գրադարանի կողմից արդեն ստեղծվել է «ԱԶԳ» օրաթերթի էջը, որի վրա ընթերցող կզգնի նաեւ մեր թերթի ամենաառաջին համարները:

Աշխատանքները անուշտ շարունակվում են, եւ ժամանակ հետո «ԱԶԳ» օրաթերթի (ինչպես եւ բոլոր այլ դարձարկանների) բոլոր համարները կլինեն հասանելի մեր հանրապետության եւ ամբողջ աշխարհի ընթերցողների համար:

ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ (<http://www.nla.am/>)

բ. ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ (<http://tert.nla.am/mamul/Azg91/NLA.html>)

գ. ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹԻ 1991 թվականի համարները (<http://tert.nla.am/mamul/Azg91/1991.html>)

դ. ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹԻ 1992 թվականի համարները (<http://tert.nla.am/mamul/Azg91/1992.html>)

«ԱԶԳ» ԸՄԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԻԳ Տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՄՈՒՆ
Երևան 0010, Համարադասարան 47
e-mail: azg@azg.am, azg2@arminfo.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱՎՈՒՐ ԱԵՏԻՔԵԱՆ հեռ. 060 271117
Հավակարձություն (զովագր) հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115
Շնորհակալ ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միջոցով ամբողջական թե՛ մասնակի արձանագրությունները սղագիր մամուլի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրառում համաձայնության խոսքի արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի: Միջոցը չեն գրախօսում ու չեն վերադարձնում:

Գ. Տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակության համար խմբագրությունը դատարանական պատասխան չի կրում: «ԱԶԳ» Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգայնականություն

Թիվ 17(268)
6 ՄԱՅԻՍ,
2016

Մարուս ԵՐԱՍԵԱՆ

Հարիւրամեակէն ետք այս երկրորդ տարին որոշ նորութիւններ բերաւ Արփիւեան մեր ձեռնարկներուն, ջարդին ու նահասակներու մեր ոգեկոչումին:

Այս նորութիւններէն մէկը փոփոխ գրիչը մըն է, լոյս տեսած Արփիւեան սգահանդէսներու շարքը, Պահիրի մէջ, ուր փոքրաբու, բայց աշխարհ գաղութ մը կ'ապրէ:

Գիրքը կը կոչուի «Չորս հարցազրոյց Յրանդ Տիմի հետ» եւ հրատարակուած է Պահիրի երեք տարեկան մէկուն՝ «Չահակի»-ին որդէն յաւելուած Ա. (յիշեցումի կարգով՝ միւս երկու տարեկան «Յուսաբեր» եւ «Արեւ»: Վերջինին հարիւրամեակը տօնուեցաւ այս յօդուածին գրութեան օրերուն): Գրիչին խմբագիրն է երաժիշտ մտաւորական **Հայկ Աւագեանը**:

Չորս հարցազրոյցներն ալ տեսագրութիւններէ վերածնուած են եւ ներկայացուած իրենց ժամանակագրական կարգով, այսինքն՝ Օգին Քեօբեանի հետ

թեան, որուն մէջ կ'արծարծէ «Հայ ինքնութեան մէջ թուրք ինչ դեր ունի» միւսը, իսկ երրորդ անգամ՝ Ռոյթըր Լրատուական գործակալութեան տուած «Յեղատարանութիւն է 1915ին եղածը» հարցումին իր դասասխանին համար:

«...Անուշտ գեղաստանութիւն է, քանի որ չորս հարցազրոյց այդ երկրին մէջ, այդ հողերուն վրայ ապրած եւ մշակոյթ մը մէջեղ բերած ժողովուրդ մը ինքն ալ չկայ, իր մշակոյթն ալ չկայ. սա ուրիշ ո՞ր բանով կարելի է հոլովել» (էջ 44):

Այս հարցազրոյցներուն ընդմէջէն Տիմի կը ներկայացնէ մեզ բոլորս խորապէս յուզող գլխաւոր հարցերը՝ որդէն հայ ապրիլ Թուրքիոյ մէջ, Յեղատարանութիւնը որդէն բառ, եւ ի վերջոյ օտար ամուս-

նանց բառերը ծածծմելու կ'ընտ.

«Մենք անցեալին շոքայուած ենք: Այսօր ինքնութեան առաջին գիծին վրայ կայ միայն անցեալը: Եթէ մտնուինք չլլալին, միայն ազգ մնայինք, ես ալ կը խորհէի, որ անցեալը, մեր անցեալը, առաջին գիծին վրայ մէք է մնայ, քանի որ անկախ մեզի միտք մտաւորանէ ...»: Եւ կը շարունակէ ըսելու համար, որ եթէ այսպէս անցեալին կարգած մնանք, առանց աղաքան ծրագրելու, «այդ անցեալը կրնայ մեր բանը դառնալ»: Նման խօսքեր իր դէմ հանած են նաեւ կարգ մը ... հայեր, որոնց համար անցեալը ոչ թէ դաստիարակ է, որմէ դասեր մէք է քաղել եւ յառաջ երթալ, այլ...
Դժբախտաբար իր համոզումներուն եւ

Միջազգային գեղանկարչական սիմպոզիում Մանկավարժականում

Մանկավարժական համալսարանում մեկնարկեց «ՊԼԵՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ-2016» խորագրով գեղանկարչության միջազգային սիմպոզիումը, որը կազմակերպել է Կերտարվեստի ամբիոնը:

Մայիսի 1-10-ն անցկացվող սիմպոզիումին մասնակցում են 6 երկրից՝ Մեծ Բրիտանիայից, Ֆրանսիայից, Լեհաստանից, Լիսվայից, Լատվիայից, Իրանից հրավիրված 16 ձանաչված գեղանկարիչներ, որոնք ձեռնարկի շրջանակներում մասնակցում են զրոյցների, բանավեճերի, ֆնարկում տարբերակ խնդիրներ, իրականացնում փորձի փոխանակում՝ վարդեսաց դասեր:

Ողջունելով հյուրերին՝ Մանկավարժական համալսարանի ռեկտոր **Ռուբեն Միրզախանյանը** հույս հայտնեց, որ միջազգային սիմպոզիումը կդառնա ավանդական եւ կանցկացվի յուրաքանչյուր տարի: Հյուրերին ողջունեց ՀՀԿԿ Կերտարվեստի ամբիոնի վարիչ, դոկտոր, հայտնի գեղանկարիչ **Փարավոն Միրզոյանը**՝ վստահեցնելով, որ միջազգային ժողովների կազմակերպումը աննախադեռ, կարելու ձեռնարկ է բուհական համակարգում:

Պրոֆեսորի կարծիքով՝ ոլորտի լավագույն նկարիչների մասնակցությունը կնպաստի, որ Մանկավարժականի ուսանողները ուսումնասիրեն նրանց գեղանկարչական վարժարանի գաղափարները, լսեն մասնագիտական խորհուրդներ, ծանոթանան եւ ծանոթացնեն իրենց ազգային մշակույթին:

«Մեր երկրի համար դժվարին ժամանակներում անգամ հայ ժողովուրդը դաստիարակ է հյուրընկալել եւ հիացնել իր մշակույթով», - նշեց Փարավոն Միրզոյանն ու հավելեց, որ այս տարի օրերին արված նկարները ցուցադրվելու են նախ Հայաստանի ազգային թանկարանում, ապա իրենց տեղը կզբնեն Մանկավարժականի թանկարանում:

Բազմաթիվ ժողովների մասնակցած գեղանկարիչները վստահեցրին՝ մնան ձեռնարկները մեծապէս նպաստում են երկրի հանդէպ հետաքրքրությունն աւելացնելու, Հայաստանը ճանաչելի դարձնելու տեսանկյունից:

Գեղանկարչության միջազգային սիմպոզիումի մասնակիցները շնորհակալություն հայտնեցին ՀՀԿԿ-ի ռեկտորին հյուրընկալության համար եւ բուհին հանձնեցին խորհրդանշական նվերներ: Ի դեռ, Անգլիայից ժամանած նկարիչ Օլգա Շիեկոյի նվերն ամենատարածվածն էր հասկալիս ուսանողների համար. նրա հրավերով գեղարվեստական կրթության ֆակուլտետի լավագույն շրջանավարժներից մէկը հնարավորություն կունենա 10 օրով լինել Անգլիայում, այցելել ցուցադրությունների:

10-օրյա սիմպոզիումը նպասակ ունի հրավիրվողներին ծանոթացնել Մանկավարժական համալսարանի կրթական համակարգին, բուհի կառուցվածքին ու գործունեությանը, ինչպէս նաեւ խորացնել եւ զարգացնել տարբեր երկրների հետ կրթական ու մշակութային կապերը:

Ձեռնարկի շրջանակներում կկազմակերպվեն նաեւ այցելություններ Հայաստանի թանկարան եւ մշակութային տեսարան վայրեր՝ ծանոթանալու Հայաստան աշխարհին եւ ավելի մոտիկից զգալու հայ գեղանկարչի ներհանրապետ ազգային: Այցերի ընթացքում նկարիչները կնկարեն համալսարանի գեղարվեստական կրթության ֆակուլտետի ուսանողների՝ աղաքա նկարիչ-մանկավարժների հետ, կծանոթանան նրանց ուսումնական գործընթացին, արվեստագետների դաստիարակմանը, ներգրավվածությանը կրթական մոտեցումներին:

Սիմպոզիումը կավարտվի Հայաստանի ազգային թանկարանում անփոփոխ ցուցահանդէսով. յուրաքանչյուր հեղինակի մեկական լավագույն աշխատանք կնվիրաբերվի Մանկավարժական համալսարանին:

«ՉՈՐՍ ՀԱՐԳԱԶՐՈՅՑ ՀՐԱՆԴ ՏԻՄԻ ՀԵՏ»

Խմբագիր՝ Հայկ Աւագեան

(Լուս Անձեյրս, 2003), Ֆրեյմերի Միթերանի հետ (TV5, 2005), Նորիճա Մաթոսեանի հետ (Իսթաբուլ, 2005) եւ Ստեփան Փարթաւեանի հետ (Լուս Անձեյրս, 2006):

Վերջին հարցազրոյցն էրկու ամիս ետք, 19 յունուար 2007 թուականին, Հ. Տիմի կը սղաննուի, կարծէք այս հարցազրոյցներուն տարի կսկսի իր արժէքը:

Տարբեր մասնագիտութիւններու տր անձերու հետ կատարուած այս հարցազրոյցները մեծ կարեւորութիւն ունին անոր համար, որ մեզի կը ներկայացնեն իսթանբուլի «մերսի» դասերը, որ խորին մէջ շարքեր է թէ Հայաստանէն, թէ՛ Սփիւռքէն, բոլոր առումներով:

Գաղտնիք չէ - թէն ալ յայտնուած չէ - որ Իսթանբուլի մեր գաղութը բոլոր գաղութներէն մտաւ ծանօթ է մեզի (հաւանաբար սխալ է այս բառը՝ «գաղութ» օգտագործել վայրի մը համար, որ մեր դարաւոր հայրենիքին մէկ մասն է, կամ հաւանականութեան մը համար, որ երկար, շատ երկար տարիներ կ'ապրէ այդ հողին վրայ): Երբ է որ եղած են այցելումներ գրագետներ, մտաւորականներ թէ արուեստագետներ, որոնք վերադարձին գրած են իրենց յուշերն ու տպավորութիւնները, բայց գրած են փայփայուած հիւրի դիտարկներով:

Հրանդ Տիմի եղած է հիմնադիր խմբագիրը «Ալոս» թերթին, որ սկսած է լոյս տեսնել 1996-էն: Թերթին տասներկու էջերէն տասն թերթէն են, երկուրդ՝ հայերէն: 1800 տպագրական սկսած թերթը այսօր հասած է 6000ի: Ընթերցողները, հայերու կողմէն նաեւ փրսեր են, թուրքեր, ինչպէս եւ իսլամացած հայեր, ոչ միայն Պոլսոյ մէջ, Թուրքիոյ տարածքին, այլեւ տարբեր երկրներէ:

Իր համոզումներուն եւ յանգումներուն համար Հ. Տիմի երեք անգամ բանտարկուած է. առաջինը «Ես թուրք չեմ, թուրքացի եմ, եւ հայ եմ» ըսած ըլլալուն, երկրորդը՝ դաստիարակ իր մէկ գրու-

մութիւնները, ուր օտար օտար չէ, թուրք է:

Հրանդ Տիմի, որդէն խմբագիր եւ մտաւորական, խորապէս կը տարբերի Հայաստանի թէ Սփիւռքի մտաւորականներէն, որովհետեւ ինչպէս ինք կ'ընտէ՝ «Ես միտք կ'ապրիմ որդերգութեան իրականութեան մէջ» (էջ 25). որդերգութեան իրականութեան եւ ոչ՝ այդ որդերգութենէն ծնած թանձր թրթռացումներուն մէջ: Ի վերջոյ այլ բան է թուրքը դուրսէն դիտելը, եւ բոլորովին այլ բան՝ ըլլալը երկրին մէջ, ուր հողերու վրայ, ամէն օր եւ ամէն դրացի դաստիարակուած զգալը հանդուրժելու անոր՝ թուրքին ամբարտաւանութիւնը:

Հ. Տիմի տարբեր է նաեւ, որովհետեւ խորապէս մտաւորական է իր կեցողութիւնը. «Ահա թէ ինչու ժողովրդավարութեան կը ձգտինք: Ոչ միայն հայերուն համար, այլ բոլորիս համար: Մենք կը դաստիարակուենք եւ կ'ակնկալենք գեղեցիկ բաներ»:

Այս գրիչը կարելու կը զսնենք նաեւ անոր համար, որ իսկ իր թերթով Հ. Տիմի կը բացատրէ եւ կը բացատրէ ոչ միայն իր գաղափարները, այլ նաեւ ու մտաւորական այդ գաղափարները իրագործելու, գործարդելու իր ձեռքերը, որոնք այնքան անտուրու են, որ կրնան առաջին անգամ լսողին ցնցում տատանել.

«... Մեր հայրութիւնը միտք դաստիարակներն ոչ թէ հայերէնով, այլ թերթէնով ... մեր ինքնութիւնը միտք դաստիարակներն իրենց հասկցած լեզուով» (էջ 43):

Եւ կը դասէ, թէ ինչպէս թուրք մտաւորական մը «Ալոս» թերթը իր դրոշմակարան թէգին միտք որդէն առած է եւ այդ առիթով կ'ընտ.

«...Երբ լեզուի տեսակէտ կը մայիս Ալոսին, կարծես թէ նահանգ մըն է հայրութեան համար, բայց եթէ լաւ մայիս Ալոսին, կը տեսնեն որ Ալոսը առջեւ նետուելու համար ետ քաշուած կասուի մը կամ վագրի մը կը նմանի, որ դէտի առջեւ միտք ցատկէ»:

Տիմի նաեւ յանդուրժում է ինքն իր, այսինքն մեր, հայութեան հանդէպ, եւ ա-

ւրսայայտած յանդուրժում գաղափարներուն զոդը գնաց Տիմի այնքան վատ ձեւով եւ այնքան անժամանակ: Իր խօսքերը երբեմն դաստիարակութեան ու երբեմն դաստիարակի դէպք կը հնչեն:

◆◆◆

Գրիչին խմբագիրը թէն սկիզբէն, իրաւաբանի հարցազրոյցէ առաջ կը նշէ՝ «դաստիարակ եմ գրոյցի լեզուն», մեզի կը թուի սակայն, թէ որոշ «մտաւորութիւն» մը անելի հասկնալի կրնար ընծայել ըստաւոր, որուն իմաստը երբեմն կը կորսուի կրկնութիւններու եւ կիսատ խօսքերու մէջ:

Անուշտ կայ վստահ, որ լեզուն «մտաւորութիւն» ընթացքին իմաստը փոփոխութիւն կրէ: Եւ որովհետեւ այսօր միջոց չկայ իմաստը ձգելու - Տիմի եղերական տղամութենէն ետ - հաւանաբար խմբագիրը որոշած ըլլայ զրոյցները ներկայացնել իրենց իստակական անհարթութիւններով հանդերձ:

Չրոյցներուն կը նախորդէ խիստ բայց խորունկ յառաջաբան մը, խմբագրին գրիչով, որ կը կրէ «Հրանդ Տիմի» իր գաղափարներուն ընդմէջէն» խորագիրը, եւ որ Տիմի գաղափարները վերլուծելու կողմէն բաւական լոյս կը սփռէ անոր շուրջ ստեղծուած թեր ու դէմ կարծիքներուն վրայ:

◆◆◆

Այս զրոյցները մեր եւ կարելի դիտարկելուն մը կը բանան մեր դասին առնչութեամբ, որովհետեւ գրուցակիցը թուրքներէն ձանձնող մտաւորական մըն է:

Իր մտքն անգամ ոչ միայն վերջ մը չեղաւ իր մէջեղ դրած գաղափարներուն, այլ քաջալերեց մանաւանդ թուրքերը, որ իրենց մտնութեան առջեւ իսկ բարձրաձայն խօսին Յեղատարանութեան մասին:

Ի վերջոյ ի՞նչ է անհասի մը կեանքը ամբողջ ժողովուրդի մը արդարութեան դիտարկում ի խնդիր:

Գաղտնիք, 28 ապրիլ, 2016

Փառքուհի ՀԱՆԱՆՅԱՆ

ԵՊՏ Հայոց լեզվի ոլորտային ամբիոնի ղեկավար

Լրացավ հայ անվանի լեզվաբան Մանվել Ե. Ասատրյանի ծննդյան 90-ամյակը: Կյանք, որն իմաստավորվել է հայրենի երկրի, նրա իրական արժեքների համոզող ունեցած դասերի ու դասասխանակության խորը զգացումներով: Կյանք, որը հայրենական գիտությանը մեծ նվիրումի պատվով զրուցումներ է:

Ծնվել է Էջմիածնի Արագած գյուղում: Արմատները Պարսկահայկից են: Բարբառ-Ասատրյանների գերդաստանը խոյից՝ դասական Հերից դասական հայերենի՝ Հայաստան է վերաբնակվել Ռուսաստանի եւ Պարսկաստանի միջև կնկված Թուրմենստանի դասական գիտության հետ: Պարսկաստանի երկրորդ Ասատրյան ազգանունը ընդունվել է ի հիշատակ հայրական նախադասի՝ Ասատրի (ի դեպ Մանվել թոռն ու իր հորեղբայրը են այն կրել առաջինը):

Կենսոճակն ունեւրել է Բաւական է հիշել 1967թ. 33 ԳԱ լեզվաբանության ինստիտուտի նախաձեռնությամբ կազմակերպւած բանավեճը հայերենի հոլովների շուրջը, ուր Ասատրյանը կրֆոս ու հարուս փաստարկներով հիմնավորված ելույթներ էր ունենում՝ ի դաստիարակութուն արեղյանական հինգ հոլովի տեսության, որոնք անառարկելի էին մնում նույնիսկ ամենաձախ յոթհոլովականների կողմից:

Ասատրյանի գիտական վաստակի մեջ առավել աչֆի են ընկնում արդի հայերենի ձեւաբանության ու շարահյուսության հարցերին նվիրված աշխատությունները: 1970, 1973 եւ 1977 թվականներին հաջորդաբար հրատարակվում են «ժամանակակից հայոց լեզվի ձեւաբանության հարցեր» աշխատության երեք հատրները, որոնցում հանգամանորեն, հաձախ դասական ու սարածային անդրադարձերով, վերլուծվում են հայերենի խոսքի մասերի ձեւակազմական ու իմաստային բոլոր առանձնահատկությունները՝ ներկայացնելով նաեւ սվյալ

վորական սեռերի համար ընդհանուր որոշ ժամանակաձեւերի առկայությունը բացատրվում է այն բանով, որ սկզբնաղբես բայական հիմքերը չեն սարբերակել անցողականությունն ու անանցողականությունը: Ըստ հեղինակի, «... կրավորական սեռը արտահայտվել է ոչ թե բայի ձեւերի փոփոխությամբ, այլ անբողջ նախադասության կառուցվածքով»: «Պես է ենթադրել, որ «դասիմ, դասեցայ զֆեգ» եւ «դասիմ դասեցայ ի ֆեմ», «Բանան զաչս իմ» եւ «աչ իմ բանան», «Լնու զսկն ջրով» եւ «սկն լնու ջրով» օրինակներում բայերը ներգործական եւ կրավորական սեռերի արտահայտման ավելի հին սխեստ են ներկայացնում, քան «որդի սիր է զհայր» եւ «հայր սիրի յորդոյ» նախադասությունների մեջ «սիրել» բայը, ուր այդ սարբեր սեռերի իմաստներն արտահայտելու համար նա կրում է նաեւ ձեւաբանական փոփոխություն»: Եզրակացությունն այն է, որ կրավորական սեռի առանձին ձեւերի սեղծումը սկսվում է նախադասության շրջանից եւ ավարտվում միջին հայերենի վերջերին:

Ծանրակշիռ վաստակ

Մտավորականությունը մայիսի 4-ին 33 ԳԱ-ում շնորհավորեց 33 ԳԱ նախագահ ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանին 80-ամյա հոբելյանի կառակցությամբ: Ընդհանրական ելույթներով հանդես եկան Քարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, 33 կրթության եւ գիտության նախարար Լեւոն Մկրտչյանը, 33 կրթության եւ գիտության գիտության նախարարության գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահ Մանվել Հարությունյանը, 33 ԳԱ ակադեմիկոսներ, թղթակից անդամներ, 33 ԳԱ գիտակազմակերպական կառույցների ղեկավարներ:

33 ԳԱ նախագահին իրենց շնորհավորական ուղերձներն են ուղարկել 33 նախագահ Սերժ Սարգսյանը, 33 Ազգային ժողովի նախագահ Փալուս Սահակյանը, 33 վարչաղբես Հովիկ Աբրահամյանը, 33 կառավարության նախարարությունների եւ գերատեսչությունների ղեկավարներ, Սոլդովայի գիտությունների ակադեմիայի նախագահ Գեորգի Դուկան, Բելառուսի գիտությունների ակադեմիայի նախագահ Վլադիմիր Գուսակովը, Ռուսոսկի մարզի գուբերնատոր Վասիլի Գուլոբելը, Ուկրաինայի գիտությունների ազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս Վալերի Շուկան, 33 ԳԱ արտասահմանյան անդամներ:

Ռադիկ Մարտիրոսյանի գիտական եւ հասարակական գործունեությունը ներկայացրեց 33 ԳԱ Ֆիզիկայի եւ աստղաֆիզիկայի բաժանմունքի ակադեմիկոս-հատրուղար 33 ԳԱ ակադեմիկոս Յուրի Զիլինգարյանը:

Ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը մեծ ավանդունի Հայաստանի գիտության եւ կրթության, ինչղբես նաեւ երկրի ռազմարդունաբերության զարգացման գործում:

Զբաղեցնելով 33 ԳԱ ռադիոֆիզիկայի եւ էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի փոխնախագահի, ավելի քան քառորդ դար սնորենի, Երեւանի ղեկավար համալսարանի ղեկնորի, 33 Գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահի դասնոները՝ ամենուրեք դրսեւորել է անմնացորդ նվիրում, բարձր դասասխանակություն եւ հաստատականություն:

Ռադիկ Մարտիրոսյանն ավելի քան 200 գիտական աշխատանքների, Շվեդիայում եւ ԱՄՆ-ում հրատարակված 2 մենագրության հեղինակ է:

Ակադեմիկոս Մարտիրոսյանի գիտակազմակերպական ու մանկավարժական գործունեությունն արժանացել է Խ. Միության, Հայաստանի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի կառավարական բարձր դարգերների: Նա դարգեւարվել է «Սուրբ Մեսրոպ Մաեսոց», «Հոկտեմբերյան հեղափոխություն», «Պատվոնան» շքանշաններով:

1993թ. ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը նեանակվել է Երեւանի ղեկական համալսարանի ղեկնոր: Կարձ ժամանակահատվածում նա մեակել է գիտական հեատգոնությունների եւ կրթության նյութատեսխնիկական բազայի զարգացման դժվարությունների հաղթահարման եւ բարձր որակավորմամբ մասնագետների դաստատման ծրարեր:

2006թ. Ռադիկ Մարտիրոսյանը ընտրվել է 33 ԳԱ նախագահ: Տասը սարիների ընթացքում նրա ղեկավարությամբ եւ անմիջական մասնակցությամբ կատարվել են կարեւոր ֆայլեր ակադեմիկական հանրության համախմբման, ԳԱ ներուժի դաստատման, միջազգային գիտական կաղբերի ընդլայնման ու բազմաբնույթ դարձնելու գործում:

Հանրաղբեսության գիտական հասարակայնությունը եւ ողջ մտավորականությունը արանց շնորհավորում են Ռադիկ Մարտիրոսի Մարտիրոսյանին, մարղթուն առողջություն ու սեղծագործական նորանոր հաջողություններ:

33 ԳԱ նախագահ Ռադիկ Մարտիրոսյանը հանդես եկավ շնորհակալական ելույթով: Նա հատկ ընդգծեց երկու մարղկան, ովքեր նեանակաղբից դեր են ունեցել նրա կայացման գործում: Այդ մարղիկ են աշխարհահռչակ աստղաֆիզիկոս, ՀՆՍՀ գիտությունների ակադեմիայի նախագահ Վիկտոր Համբարձումյանը եւ Նոբելյան մրցանակի դասիմելիր Ալեքսանդր Պրոխորովը: Նա նաեւ շնորհակալություն հայտնեց բոլոր այն մարղկանց, ում հեատաշխես էլ աշխատում է նրանց գիտության նկատմամբ նվիրվածության եւ բարյացկամության համար:

«Ազգի խմբագրությունը սիրով միանում է շնորհավորանքներին:»

ՄԱՆԿԵԼ ԵԳՈՐԻ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Նախնական կրթությունը ստանալով հայերենի գյուղի 7-ամյա դղորոն՝ գերազանցությամբ ավարտում է այն եւ ընդունվում Էջմիածնի մանկավարժական տեսխնիկում: Տեսխնիկումը գերազանցությամբ ավարտած 16-ամյա խոսունակից դասանուն անմիջաղբես նեանակում են մանկավարժական աշխատանքի: Երկու սարի շրջանի դղորոններում ուսուցչություն անելուց հետո (դասավանդել է մաթեմատիկա), 18 սարին լրանալուն ղբես զորակոչվում է խորհրդային բանակ (ծառայել է թիկունֆային զորամատրում): 1946 թվականին զորամատի հեատ միասին հատել է միմչե Գերմանիա: Նույն թվականին, իրեւ մանկավարժ, որի կարիցր շատ մեծ է եղել հեատատրազմյան սարիներին, վարձամկետ զորացրվել է եւ վերադարձել հայերենի եւ անմիջաղբես էլ տեսխնիկումի գերազանցության դղորոնով ընդունվել է Երեւանի ղեկատալսարանի բանասիրական ֆակուլտես: Այստեղ էլ հանդիղբուն է իր կյանքի ուղեկցուիում՝ շնորհատես եւ բարձր ընդունակություններով օժտված ժեմյա ճեմարիտյանին: Համակուրսեղբեր զույգն անունանում է ուսումնաղբեսության վերջին սարում՝ 1951 թվականին՝ սեղծելով բոլոր առումներով ներաղբեսակ հայկական ընտանիք: Երկուսն էլ համալսարանն ավարտում են գերազանցության դղորոնով: Նույն թվականին Մ. Ասատրյանը ընդունվում է աղբերանտրա: Ղեկավարն էր ակաղ. Գուրգեն Սեւակը: 1954 թվականին դաստատում է թեկանծուական աշեանախոսությունը՝ «Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում» թեմայով, իսկ 1970-ին՝ «ժամանակակից հայոց լեզվի ձեւաբանության հարցեր» մեծարժեք ուսումնասիրության համար ստանում է հայագիտության դղբերի գիտական աստիձան:

խնդրին անդրադարձած նախորդ ու ժամանակակից բոլոր հայագետների տեսակետներն ու ընթերունները:

Այստեղ նորովի ու յուրովի են մեկնաբանված ֆեռականական մի շարք խնդիրներ:

Ըստ անհրաժեատության, այս կամ այն երեսույթի մասին ավելի անբողջական զաղափար տալու համար, հեղինակն օգտագործել է նաեւ գրաբարի, միջին հայերենի, արեւմտահայերենի, ինչղբես նաեւ բարբառային փաստերը: Աշխատության երեք հատրներում էլ լեզվական իրողությունների ֆնությունը կատարված է համաժամանակյա հայեցակետով:

Հայ ֆեռականագիտության մեջ արժեքավոր ներդրում է նաեւ «ժամանակակից հայոց լեզու. շարահյուսություն» աշխատությունը, որը նվիրված է բառակաղբակցությունների ու դարգ նախադասության կառուցվածքային առանձնահատկությունների ու դրանց դրսեւորումների ֆնությանը:

Ասատրյանի հայերենագիտական հարուս գիտելիքների ու լեզվաբանական նուրբ դիտողականության, դրսեւորությունների խորֆայնության դրսեւորում է «Բայի սեռերը ժամանակակից հայերենում» (Ե. 1959) աշխատությունը, որը հեղինակի հեատզոտական աշխատանքների առաջին արտահայտություններից է: Այստեղ հեղինակը ներկայացնում է բայի սեռերի ձեւաբանական սարբերակման դասական ողջ ընթացը՝ սկսած գրաբարից միմչե արդի հայերեն: Ըստ Ասատրյանի, գրաբարում ներգործական ու կրա-

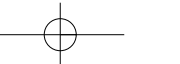
Մ. Ասատրյանը կատարել է նաեւ բարբառագիտական հեատզոնություններ: Մեմագրական ֆնությունների է ենթարկել հայերենի արեւելյան սարածների մի ֆանի սարածային սարբերակներ: Դրանցից են՝ «Ուրմիայի (խոյի) բարբառը» (Ե., 1962), «Լոռու խոսվածքը» (Ե., 1968) աշխատությունները: Թե որքան կարեւոր է լեզվաբանի համար իր ուսումնասիրությունների ողբերում ընդգրկելու նաեւ բարբառային փաստերը, բավական է դիտել Ուրմիայի բարբառում դերանվանական ս, դ, ն արմատական սարբերի վերաիմաստավորումը խնդրային եւ դարագայական իմաստներով:

Մ. Ասատրյանը, ըստ «Հայ բարբառագիտություն» դասընթացի բուհական ծրարերի, կազմել է նաեւ «Հայ բարբառագիտության գործնական աշխատանքների ձեռնարկ», որի անհրաժեատությունը խիտս զգալի էր:

Բարբառագիտական վերլուծությունների լավագույն արտահայտություն է նրա «Հայ բարբառների բազմահատկանից դասակարգումը» հողբածը, որը ակաղ. Գեւորգ Զահուկյանի «Հայ բարբառագիտության ներածություն» աշխատության գրախոսականն է: Հեղինակը Գ. Զահուկյանի աշխատությունն ըստ արժանիւյն զնահատելուց հետո անում է որոշ դիտողություններ բարբառախոս վայրերի ընտրության ու դասավորության, բարբառային հատկանիցների ընտրության ու դրանց արժեքի, հատկանիցների զնահատման չափանիցների, համեմատության էտալոնի, ինչղբես նաեւ՝ բարբառային սարբեր միավորների ներկայացված փոխարեբերությունների որոշ հատկատությունների վերաբերյալ, որոնք հիմնականում ընդունելի են:

Հեղինակի գիտական վաստակը չի սահմանափակվում միայն թվարկված աշխատանքներով: Նա հեղինակ է նաեւ բազմաթիվ հողբածների, գրախոսականների, որոնք հրատարակվել են գիտական սարբեր դարբերականներում:

Այստեղ ամենաընդհանուր ձեւով ներկայացվեղին (կարելի է ասել՝ թվարկվեղին) Մ. Ասատրյանի գիտական մեծ վաստակի հիմնական արտահայտությունները: Դրանց համակողմանի արժեքավորումն ու ներկայացումը արժանի են գիտական համակողմանի առանձին ուսումնասիրությունների:

Նաիր ՅԱՆ

Շվեյցարացի արվեստագետ Ֆելիքս Վարինիի մասին մենք առաջին անգամ իմացանք նրա երեանյան ցուցահանդեսից: Վարինիին Հայաստան են հրավիրել Շվեյցարիայի Համադաճնության դեղատնային ու «Մշակույթների երկխոսություն» կազմակերպությունը:

հետաքրքիր է չէր հայկական ճարտարապետությանը, կամ չէր հասցրել օրջել երեանուն: Միգուցե որևէ կառույց աչքադարձ լինել արդեն՝ Ձեր հետագա ցուցահանդեսներում ընդգրկելու համար»: Վարինիին ժոխաց ու ղախասխանեց. «Հայկական ճարտարապետությունը չեն ուսումնասիրել, երեանուն չեն հասցրել օրջել, բայց այն, ինչ կարողացել են հղանցիկ հայացքով գնահատել, արժանի է ուշադրության»: Մի խոսքով՝ Շվեյցարացին չխոսեցավ, թե իր հաջորդ ստեղծագործությունը նվիրված կլինի երեանին: Հավելեց, որ առհասարակ իր գործերը կարճ կյանք են ունենում, քան որ ինքն անընդհատ թարմացնում է ցուցահանդեսները, մի աշխատանքը հետագայում փոխարինում մյուսով: Դա է ղախճառը, որ նույն ցուցահանդեսը հազվադեպ է երկրորդ անգամ ներկայացվում անգամ օտար երկրներում: Այն, ինչն անմիջապես էր որսացել արվեստագետի աչքը, երեանյան վարդազույնն է՝ մի ֆիլմ մուգ, մոխրագույնի հասնող կամ հենց բնական վարդազույն, կարելու է: Եականը երեանին բնորոշ գույնն է, որ գերակշռում է

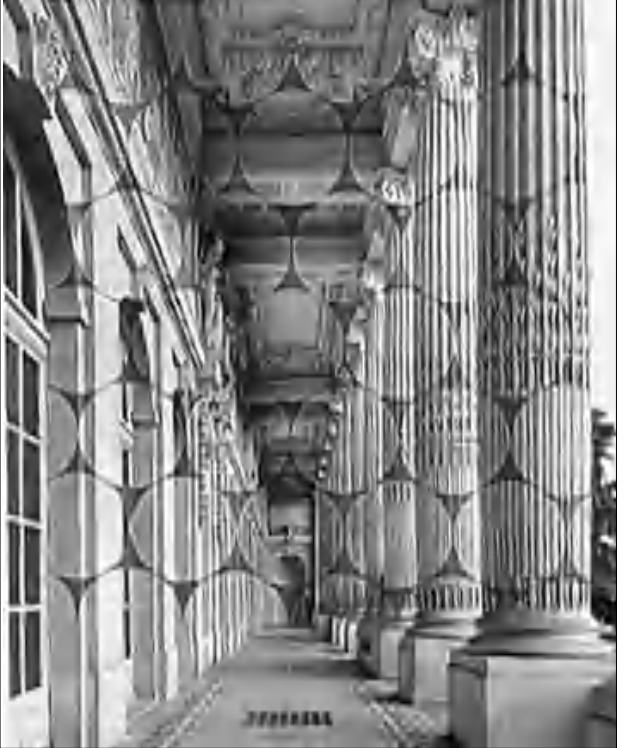
«Տասնհինգ դիսակետ» Երեանուն

դիսակետ կառույցներն ու սարածիները: Նա հասնու նախադասությունն չի սալիս հին շինություններին: Կարող են ել լինել նորակառույցներ, որոնք, սակայն, ունեն եռաչափ սարածական ընդգրկումներ: Ահա այդ կառույցների լուսանկարներն են հիմք հանդիսանում Ֆելիքս Վարինիի արվեստի համար:

«Այդ լուսանկարները տասնյակ տարիների աշխատանքի արդյունք են, դրանք մեկ ռոդեոն չեն ստեղծվում: Կառույցներն ընտրում են մեծագույն զգուշությամբ ու ղախասխանասկզբությամբ: Ինձ համար շատ կարևոր են այդ շինությունների դիտարկումը, ներքին ու արտաքին սարածիները, ղախերի, հասակի, ղախուհանների ու դռների դասավորությունը, խորությունն ու տեսքը: Չէր հենց այդ նրբություններն են հետագայում դառնում իմ աշխատանքի հիմքը»,- իր արվեստի առանձնահատկությունները փորձեց մեկնաբանել Շվեյցարացի արվեստագետը:

Կառույցի յուրահատկություններն ավելի են ընդգծվում ու դիտողի վրա ազդելու նոր հնարավորություններ են ստեղծվում: Ճարտարապետական կառույցների լուսանկարներին Վարինին ավելացնում է գույներ, որոնք արտահայտված են ղախք երկրաչափական ղախկերների միջոցով: Նա նախընտրում է կարմիրն ու վարդագույնը, որոնք սարքեր անկյուններից դիտելիս սարքեր երանգներ են ստանում՝ համարվելով ճարտարապետական կառույցի հեն: Իր ցուցահանդեսը Ֆելիքս Վարինին անվանել է «Տասնհինգ դիսակետ»: Նա ինքը բազմաթիվ դիսակետներ է առաջարկում՝ ուսումնասիրելու ել դիտելու իր աշխատանքները: Յուրաքանչյուր դիսակետից նայելիս նույն լուսանկարը ներկայանում է սարքեր կերպ ու սարքեր ձևաչափով: Իսկ երբ սեւ-սոխակ գույներին ավելանում է ալ կարմիրը կամ մարնջագույնի երանգ ստացած գունավորումը, ճարտարապետական շինությունը դադարում է գույն կառույց լինելուց: Հենց այս միտքն է դրված Վարինիի գործերի առանցքում՝ ցույց տալ, որ շինությունը միայն շինել չէ, քան որ դրա որոշ մասեր գունավորված են՝ նրբորեն նշելով դիսակետի առկայությունը:

Ֆելիքս Վարինիի «Տասնհինգ դիսակետ» խորագրով ցուցահանդեսը ներկայացվեց «Հայ Արտ» մշակութային կենտրոնում: Շվեյցարացի հյուրը սղասում էր հայ արվեստասերի գնահատականին ու արձագանքին: Իսկ հայերս ղախը չկորցրիմ ու հարցրեցիմ նրան. «Արդյոք

մեր շինություններում: Երեանյան վարդազույնին Վարինին կհամարեք արծաթագույնը: Գույների այդ բախումը նա չի ղախարդում, բայց ընդգծում է՝ ճաշակի հարց է:

«Ես չեն փոփոխում իրականությունը կամ թափանցում այն, ղախաղաղ այդ նույն իրականությանը ես ավելացնում եմ իմ գույնը: Բայց նկատ ունեցեք, որ դա դեկորատիվ գունավորում չէ: Եռաչափ ծավալները թույլ են տալիս իրականությունն այլ կերպ տեսնել ու ընկալել: Ես վաղուց եմ հրաժեշտ սվել երկչափ մակերեսներին՝ դրանք փոխարինելով նոր, մեծ սարածիներով, լույսով, գույներով: Իմ նկարչությունը ոչինչ չի ղախկերում. չկա ղախություն, հասնու դիսակետություն, խորհրդավորություն: Երկրաչափական ղախկեր է ել գույն: Մնացածը երեակայության արդյունք է»,- իր ցուցահանդեսը դիտողներին նախադասեց արվեստագետը:

Երկրաչափական արտահայտչականներն առաջին հայացքից ընթանելի չեն դիտողի համար, բայց դրանք անսղասելիորեն մեկ կետում՝ «դիսակետում», կենտրոնացնում են հանդիսատեսի հայացքը՝ բացահայտելով սլյալ ճարտարապետական կառույցի առանձնահատկությունները:

Դադա 100+

Արդեն ավանդույթ է դարձել ամբողջ գալուն դեպ սղասել երեանի Կասարողական արվեստների փառասոնի միջոցառումներին:

Այս տարի փառասոնը մեկնարկեց «ԴԱԴԱ 100+» խորագրով՝ մեկ հարյուր սակ հավաքելով արվեստագետներ Հայաստանից, Անգլիայից ել Իսրայելից, որոնք հանրությանը ներկայանում են 20-րդ դարի դարասկզբի արվեստի ամենաազդեցիկ ուղղություններից մեկով:

Անդրադառնալով կասարողական արվեստների փառասոնի առանձնահատկություններին, դեպ է նշել դրանցից երկուսը. առաջին յուրաքանչյուր տարի այն որդեգրում է մեկ հիմնական թեմա, երկրորդ այն փոխում է իր գործունեության վայրը ելնելով ընտրված թեմայի առանձնահատկություններից:

Նշենք, որ մայիսի 7-ին ել մայիսի 14-ին «Ալունք»-ում տեղի կունենան սարատեսակ դերձորմաններ ԴԱԴԱ ոգով Միջոցառումներին «մասնակցում են» նաել Դա-

դաիզմի հիմնադիրները հարյուր տարի առաջ ստեղծված իրենց ֆիլմերով ել երաժշտությամբ (սկիզբը՝ ժամը 19.00, մուսքն ազա է)

Իսկ ահա մայիսի 13-ին ՆՓԱԿ-ում տեղի կունենա Բուֆոնի ել ֆիզիկական թատրոնի աշխատանոց (workshop) Իսրայելից ժամանած «ARMA THEATRE» թատրախումբը մասնակիցներին խախուսում է հետազոտել իրենց բուֆոնային-դիտակ ներքինը թույլ տալով ծայրահեղացնել այն որդես բազմակողմանի թատրական մասնագետներ (սկիզբը ժամը 17.00, մուսքն ազա է):

Փառասոնային ծրագիրը հազեցած է բազմաժամ ելույթներով՝ վիդեո մանիֆեստներից մինչել ձայնային դերձորմաններ, հանրային դերձորմաններ, ֆիլմերի ցուցադրություններ

Նշենք, որ փառասոնը կշարունակվի մինչել մայիսի 15-ը:

Մելանյա ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Ստեղծագործական հարազատությանը

Գոհար Գնունու անհատական ցուցահանդեսը «Ալբերտ Ել Թով Բոյաջյան» ցուցասրահում, յուրատեսակ վերաբերմունք է ակադեմիական իր ուսումնառության վեց տարիների. նա սովորում է գեղակադեմիայի գրաֆիկայի բաժնի մագիստրատայի ավարտական կուրսում ել մի քանի օրից դիտլումային դաշտանության է ներկայանալու: Ինչդեպ նշեցին Գեղակադեմիայի կերպարվեստի ֆակուլտետի դեկան Էդվարդ Վարդանյանը ել գրաֆիկայի ամբիոնի վարիչ Արա Բաղդասարյանը, համարձակություն էր դադանում այս ընթացքում անհատական ման ցուցահանդեսի կազմակերպումը, ինչը խոսում է հեղինակի ստեղծագործական խառնվածի ել կարողությունների մասին:

Ցուցահանդեսը ներկայացնում է նրա ուսումնառության ընթացքի արդյունքը՝ անցած տարիների փոփոխություններ-զարգացումները: Արա Բաղդասարյանը առանձնացրեց «Ծաղրածուն» շարքը, որ նա արել է առաջին կուրսում: Կերպարի առանձնահատկությունը՝ հակադրության միասնությունը, երբ հոգում՝ թախիծ, բայց լեզվին՝ ծիծաղ, ծաղրածուն՝ հաճախ մեմակ ու շխուր, բայց այլոց ուրախություն է ղախճառում: Կերպարի այս հատկանիշը գրավել է ուսանողուհուն դեռ 1-ին կուրսից ել ահա որդես ավարտական աշխատանքի թեմա նա ընտրել է Ն. Լ. Բորխեսի «Երկու արհաններ ու երկու լաբիրինթոսներ» գրի ձևավորումը: Առհասարակ թեմայի ընտրություն կասարում է դադի մեջ ունեցած հոգեկան հարազատությանը, մի բան, որ բնորոշ է ստեղծագործ անհատին: Արգենտինացի գրողի այս ստեղծագործության ընտրությունը ենթադրում է հետաքրքրությունների ընդհանուր դաշտ: Գոհարն ասում է, որ իրեն գրավել են ժամանակի հոսքի մեջ մարդկային կյանքի իմաստ, մարդու ձակասագրի հետ կաղված հարցերը, անդադար փոխվող ժամանակի մեջ մարդու ձակասագրի բոխտայան մոտեցումը, երբ միտնույն մարդը սարքեր ժամանակներում աղորում է այն նույն կյանքը, ինչ՝ նախկինում: «Ժամանակի մեջ ամեն բան փոխվում է, սակայն կյանքը ել մահը չեն փոխվում»: Այս մտածողությունը, հետաքրքրություններն են գույցե նաել ղախճառը, որ ներկայացված աշխատանքների մեջ նախընտրելի գործն իր համար «Սկիզբը ել վերջը» նկարն է՝ ստեղծագործական երկու շրջանների հետաքրքրական միաձուլում, որի գաղափարը ածանցվել է մոլորակների թեմայով մի ֆիլմի վրա աշխատելիս.- կողմ կողմի՝ ավստանման երկու ֆիզիկոսներ արտահայտում են ծննդի ու մահվան՝ իրարահաջորդ, հավերժական բնույթը:

Ներկայացված գործերի մեջ առանձնանում է կանացի դիմանկարների շարքը՝ արված Սանկ Պետերբուրգի վեցամսյա աշխատանքի ընթացքում: Առաջադրանքի՝ բնորդի հետ աշխատելու ստեղծագործական մոտեցումը՝ փոփոխություններ կասարելու ազա ձևերը, ինչ-ինչ դեպալներ, շրիխներ ավելացնելու միջոցով, հնարավորություն են ստեղծում կերպարի նորովի մեկնաբանության: Գոհարը հիմնականում աշխատում է ղախտելով, սանգի-նայով, աշխատանքների մի զգալի մաս հասոցային գրաֆիկայի ճյուղին ել ղախկանում:

Ընդհանուր ուսանողուհին արժանացավ դրվասանքի խոսքերի՝ Էդվարդ Վարդանյանի, Արա Բաղդասարյանի, դասավանդող դասախոս Անոս Հարությունյանի կողմից՝ ղախասխանասկզբության, հատկադես ստեղծագործության հանդեպ ազնիվ վերաբերմունքի համար, որովհետեւ արտահայտում է այն, ինչ զգում է, ինչը հոգեհարազատ է իրեն՝ տուր չտալով սարածված կեղծ մաներների, իսկ ամենակարևորը՝ սիրով է աշխատում:

Էդ. Վարդանյանը ցուցահանդեսը ներկայացրեց որդես հեղինակի ստեղծագործական որակները դրեւորդ, ամփոփիչ աշխատանք, վստահ, որ նա աղազա մեր լավագույն գրաֆիկ նկարիչներից է լինելու: «Դու ֆո շրջանավարտ լինելու օրերին ֆեզ մվեր մասուցեցիր, սա կլինի գեղեցիկ հիշողություն՝ ակադեմիական ուսումնառության այս տարիների. դրանք ամենալավ ու երանելի օրերն են»:

Մ. Տ.

ԱՐԾԿԻ ԲԱՆՉԻՆՅԱԼ

Եկատերինա Ռոժդեստվենսկայան հայտնի է որդես լուսանկարիչ, լրագրող, հագուստի ձեւավորող եւ թարգմանչուի, «7 or» Եւրոպայի համալսարանի խմբագիր, իսկ ամենից շատ՝ որդես ռուս հանրաժանութիւնը բանաստեղծ, «վաթսունականիս» Ռոբերտ Ռոժդեստվենսկու դուստր: Սակայն թերեւս նրան էլ ավելի մեծ ճանաչում կբերի այս տարի նրա հեղինակութեամբ լույս տեսած հասարակական «Եղել եմ-չեմ եղել, կերել եմ-խմել եմ... Ընտանեկան դասընթացները» («Жили-были, ели-пили... Семейные истории») խոսու վերնագրով:

Առանձին դասերով կարող է այս գրքում համարված եմ իմանալուսագրությունը, հուշագրությունը եւ... խոհարարությունը: Մանկության հուշերը, կենսագրական դրվագները, ընտանե-

դիդում եմ Մառլեն Դիթրիխի կենսագրության մեջ, հավելվածում, որտեղ լեգենդար կինոաստղը, լինելով համահամասեր, ի թիվս մի Եւրոպայի տեսլականի իր սահմանումներին, անդրադարձել է նաեւ մի Եւրոպայի տեսլականի հասկացություններին):

Թեւ Ռոժդեստվենսկայան գրի առաջին իսկ տողով հաստատում է, որ «Մեր ընտանիքում երբեք ունեւիժի հասուկ դաստանում չի եղել», սակայն ողջ հասարակարգը կարծես հակառակն է ցույց տալիս: Դուրերի անդադար հոսումը ցուցաբերում է մի Եւրոպայի տեսլականի ներկայացուցիչը եղել է ինքը՝ Ռոբերտ Ռոժդեստվենսկին, ավանդական եփութափն ու հյուրանոցային բացառիկ մակարոնակի է հասել... Եկատերինան երբեք չէր կարողանում է ողջ ճաշացանկը, որը տարբեր ժամանակներում ամենայն սիրով եւ համբերությամբ ամեն կայսրի եւ կոչել խոհարարական արվեստի ներդրումներին տիրապետող իր նախաստեղծը:

«Եղել եմ-չեմ եղել, կերել եմ-խմել եմ...»

Չամեղ խորհուրդներ եւ մերում Եկատերինա Ռոժդեստվենսկայայի գրքում

կան ուրախ եւ սխուր դասընթացները, ծնողների նամակները, Ռոժդեստվենսկու բանաստեղծությունները եւ այլն, ընդմիջվում են նկարագրվող իրադրության եւ անձի հետ կապված որեւէ ուսեստի, ճաշատեսակի բաղադրատեսակով: Արդյունքում ընթերցողը 1960-2000-ական թվականների խորհրդային եւ ռուս իրականության, ռուս հայտնի բանաստեղծներից մեկի եւ նրա Եւրոպայի, տարբեր ակամավոր անձանց վերաբերյալ ինֆորմացիա ստանալու հետ մեկտեղ հարստացնում է խոհանոցային գիտելիքները ու եւս մեկ խոհարարական գիրք հավելում դարակին... Մի կողմից արագ (եւ անորակ) սննդի սիրապետության, մյուս կողմից՝ առողջ սնվելու անվերջ փնտրանքովի մեր ժամանակներում Եկատերինա Ռոժդեստվենսկայան իր այս գրքով հիշուցնում է «դանդաղ սնունդի» առավելությունները եւ համեղ ուսելիքը որդես կյանքի հաճույքներից մեկը դիտարկելու կարեւորությունը: Իզուր չէ չին մեծ փիլիսոփա Լաո Տիե իր «Մաքուր» «Բնական հումի ուսումն» փիլիսոփայական տեսլականում հավասարակշիռ եւ երջանիկ կեցության նախադրամաններից մեկը համարել նաեւ համեղ սնունդը...

յան, տաշիկ Լիդկան (նախկին դարուհի), մայրը՝ Ալլա Բորիսովնան (գրագետ), ինքը՝ Եկատերինան եւ իր փոքր ջեւեյան: Մերը համեղ սնվելու հանդեպ անցել է նաեւ Եկատերինայի միջուկն ունեւող Ղմիսի Բիրյուկովին, որը բացել է մի փոքր ռեստորան, ի տաշիկ դառնալու կոչել «Ռոբկաֆե» եւ հանրությանն է առաջարկում իրենց ընտանեկան ուսեստները:

Տաղանդավոր բանաստեղծը՝ սիրված եւ գնահատված ու չափազանց հյուրանոց, Եւրոպայից է եղել բազմաթիվ ընկերներով, իսկ ո՛րտեղ կարելի է ընկերների հետ ամենալավ կերողով ժամանակ անցկացնել, ուրախանալ եւ հաց կիսել, եթե ոչ սեփական տանը եւ ամառանոցում: Գուցարար-խոհարարագրի էջերից տաշիկներին եւ ընթերցողի հետ սեղան եւ նստում խորհրդային մեակույթի մի Եւրոպայի տեսլականի գործիչներ՝ դերասաններ Լյուդմիլա Գուրչենկոն եւ Ռոսիսլավ Պլասսը, երգչուհի Աննա Բարաջանյանը, դերասանուհի Վլադիմիր Վիտոկին, երգչուհի Իոսիֆ Կոբզոնը եւ Մուսիկ Մագուստը, բանաստեղծ Եվգենի Եվսուցենկոն եւ շատ ուրիշներ... Եվ բոլորի հետ կապված կան խոհարարական զուգորդումներ, նրանց սիրելի խորհիկի կամ հեղինակային կերակրատեսակի բաղադրատեսակը (օրինակ, այն թվականներին, երբ խորհրդային մարդկանց հայտնի չէր սիրամիսուն, Մագուստին հաջողվել էր վարսակի թխվածքով խորհիկից դաստատել, այսպէս կոչված, ռուսական սիրամիսուն):

Թող սխալ տղավորություն չստեղծվի, թե Ռոժդեստվենսկայայի գիրքը որդես խոհանոցային գրքի է: Ծառատեսակները, նախուսեստները, թխվածքները, իրականում ֆոն եւ ծառայում մի անցած-գնացած ժամանակաշրջանի համար, որն առկա է այս գրքի բոլոր էջերում՝ իր մթնոլորտով, նշանավոր դեմքերով, զվարճալի դեմքերով, երգերով ու բանաստեղծություններով: Գեղեցիկ անողակա եւ հումորը. օրինակ, չափազանց զվարճալի է մանկության տարափելի-զավեցալի դրվագը, թե ինչպէս խանութից գնված գայլաձու-

կը բնակարանում դուրս է դրել տղարակից, հարձակվել փոքրիկ Կասյայի վրա, եւ նախաստեղծը կրծով դաստատել է ծոռնուհուն, իսկ հետո առանձնահասուկ ջանասիրությամբ է մորթել ու մշակել այդ «հրեւիս»: Եվ կամ ինչպէս է հնդիկ խոհարարը արձագանքել իրեն անծանոթ մթերներին. Եկատերինայի մասներին ճակնդեղի հյութ տեսնելով՝ Եկատերինա «արյունահոսությունը» եւ ոչ մի կերպ չի հասկացել, թե ինչպէս կարելի է ուսել այնպիսի «գարեհոտ» բանը, ինչպիսիք եւն թանկի կամ մարմնացված ծովառաքելը...

Ռոժդեստվենսկայայի դիմաստիկում կան նաեւ մի փոքր հայեր: Մերում նա առաջին անգամ հիշում է աստիականացի տաշիկի կերակուրների կապուցությունը, որ վերջինս դաստատել է նաեւ տղան (գրել է դ-ով), ինչը համարել է իր ծննդավայրի ճաշատեսակ, «հավանաբար այն դաստատել, որ Աստիականում աղբի եւ թե՛ շատ հայեր, թե՛ աղբ-

գործական տանը, այդտեղ է եղել նաեւ արդեն շատ ծեր եւ գրեթե խլացած Մարիեսա Շահինյանը: Մի անգամ նա չի եկել նախաճաշին, աղա նաեւ՝ ճաշին: Գրողներն անհանգստացել են, երկար ծեծել են նրա սենյակի դուռը, եւ դաստատել են չստանալով՝ ի վերջո կոտրել են դուռը: Ներխուժելով սենյակ՝ նրանք տեսել են գրատեսակի մոտ նստած աշխատող Շահինյանին, լսելու սարքն էլ՝ անջատված, կողք դրած: Աչքերը բարձրացնելով իր սենյակի դուռը ջարդողների վրա՝ Մարիեսա Շահինյանն ասել է. «Կարծում էիք, որ սասկել էմ: Գուցա չուներեմ: Իմ սենյակը ոչ մեկին չի հասնի: Դուրս կորեք էստեղից»:

Իսկ մի անգամ փոքրիկ Եկատերինան ակամատես է եղել Մարիեսա Շահինյանի եւ բանաստեղծ, սալիկային մրցանակի դափնեկիր Լեւ Օճանիսի երկխոսությունը: Նրանք երեքով հասնվել են վերելակում: «Մարիեսան սեւեռուն նայեց Օճանիսին եւ հարցրեց. - Եթե չեմ սխալվում, դուք Օճանիսին եք: - Այո, - ասաց նա՝ հաճախություն ստասելով Շահինյանից: - Այդ դեմքում տիտի ձեզ ասեմ, որ որդես բանաստեղծ դուք կե՛նք եք, - ասել է Մարիեսա Շահինյանը ու հանել է լողակա սարքը՝ ցույց տալով, որ խոսակցությունն ավարտված է եւ ամենակարեւոր բանն ինքն արդեն ասել է»:

Ռոժդեստվենսկայայի գրքի մի զուլուր վերնագրված է «Մեր դաստատան Ագնավորին»: Այնտեղ դաստատում է, թե ինչպէս է կարողացել լուսանկարել Մոսկվայում գտնվող ֆրանսիական մեծամուն շառուղիներին, որին նա «հասել է» իր դորոցական ընկերուհու՝ «հայ գեղեցկուհի» Լեւա Բալիեայի՝ Ռուսաստանում Գայասանի այն ժամանակվա դեսպան Արմեն Սմբասյանի կնոջ միջոցով: Այդ գլխում նա դաստատում է, թե ինչպէս է մասնակցել Գայասանի դեսպանատան՝ Ագնավորի դաստատ սկսած ճաշերույթին՝ նշելով, որ երջին «հայրենակցները ամենաբարձր մակարդակով են ընդունել», աղա կատարել է հերթական գաստրոնոմիական շտաբով՝ տալով այդ երեկո Ագնավորի ամենից շատ հավանած կերակուրի՝ երեք ձկնատեսակով կոնկետի բաղադրատեսակը ու թե ինչպէս է հետո լուսանկարել «ամենահայտնի ֆրանսիական» Ագնավորը Եկատերինային ցույց է տալի իր հյուրանոցային համարի մահճակալը, որը «ոչ թե մահճակալ էր՝ բարձր սովորական իմաստով, այլ անծայրածիր հինգմեքանոց դաստատան խմբակային օրգայի համար»: «Մահճակալի» տակ եղել են լույսեր, ինչպէս թռչիչի հրադարակում, իսկ վրան՝ տալով այն բարձ: «Թե իմանաս՝ որքան անհարմար է այստեղ: Ես մահճակալի վրա բարձրը տարում եմ իրար վրա, նոր կարողանում եմ մեկ: Մեքերով ինչպէս է անցել՝ էտիկի վիթխարի բան տարել: Ես իմ հասարակաց տանն էլ սա հարմար չէր լինի, - վրդովվում էր նա»: Եվ այդ գլխի վերջում՝ «մահճակալի» լուսանկարը: «Բիրդան աղաներին» բնորոշ չեստության մի մարմնացում...

բեջանցիներ»: Ռոժդեստվենսկայայի ընտանիքի բարեկամն է եղել Աննա Բարաջանյանը: «Երկու մեծ երգչուհի» գլխում դաստատում է, թե ինչպէս մի անգամ Բարաջանյանի համերգից հետո Ռոժդեստվենսկային նրան 20-25 այլ հյուրերի հետ տարել է իր տուն: Կանայք սկսել են խմորի մեջ թաթախած նրբերիկ տաղակել: «խոհանոց մտալ Աննա Գարուրուովիչը ու սկսեց մեզ անելից դաստատել: Նա ցնցող կերպով էր դաստատում: Դաստատում է եւ ուսում է դաստատել նրբերիկները՝ գոլորիկ վրան: Դաստատում է եւ ուսում: Դաստատում է եւ ուսում: Մեմք տաղակում եմք ու հոռոռում: Տաղակում եմք ու հոռոռում: Գետ ուրիշ եկանք, իսկ Աննան գրեթե լրիվ կերել էր: Արդեն չեմ հիշում, թե այդ անգամ հյուրերին ինչ հյուրասիրեցինք»: Բարաջանյանի հետ կապված Ռոժդեստվենսկայան հիշել է նաեւ մեկ այլ զվարճալի դրվագ, դարձյալ կապված ուսելիքի հետ, թե ինչպէս մի անգամ երգչուհու, հայտնի «օյնբազ» Նիկիտա Բոգուսլովսկին Աննոյի գլխին խաղ է խաղացել՝ նախ լրջորեն դաստատելով կենդանացող արձանների մասին եւ հետո, կարծես իմիջայլոց, ցույց է տալի մոսկովյան ձիարձաններից մեկի տղչի տակ ընկած անհասկանալի շառանգակազույն առարկաները, վերցրել դրանք եւ, ի սարսափ Աննոյի, սկսել է ուսել, մինչեւ որ վերջինս զգացել է լուր-ֆյաբաբի ծանոթ բույրը...

Մարիեսա Շահինյանի հետ կապված հուշերը գաստրոնոմիական չեն, սակայն նույնպէս զվարճալի են: Մի անգամ Ռոժդեստվենսկայայի հանգստացել են Յուրայի գրողների ստեղծագործական տանը, այդտեղ է եղել նաեւ արդեն շատ ծեր եւ գրեթե խլացած Մարիեսա Շահինյանը: Մի անգամ նա չի եկել նախաճաշին, աղա նաեւ՝ ճաշին: Գրողներն անհանգստացել են, երկար ծեծել են նրա սենյակի դուռը, եւ դաստատել են չստանալով՝ ի վերջո կոտրել են դուռը: Ներխուժելով սենյակ՝ նրանք տեսել են գրատեսակի մոտ նստած աշխատող Շահինյանին, լսելու սարքն էլ՝ անջատված, կողք դրած: Աչքերը բարձրացնելով իր սենյակի դուռը ջարդողների վրա՝ Մարիեսա Շահինյանն ասել է. «Կարծում էիք, որ սասկել էմ: Գուցա չուներեմ: Իմ սենյակը ոչ մեկին չի հասնի: Դուրս կորեք էստեղից»:

Իսկ մի անգամ փոքրիկ Եկատերինան ակամատես է եղել Մարիեսա Շահինյանի եւ բանաստեղծ, սալիկային մրցանակի դափնեկիր Լեւ Օճանիսի երկխոսությունը: Նրանք երեքով հասնվել են վերելակում: «Մարիեսան սեւեռուն նայեց Օճանիսին եւ հարցրեց. - Եթե չեմ սխալվում, դուք Օճանիսին եք: - Այո, - ասաց նա՝ հաճախություն ստասելով Շահինյանից: - Այդ դեմքում տիտի ձեզ ասեմ, որ որդես բանաստեղծ դուք կե՛նք եք, - ասել է Մարիեսա Շահինյանը ու հանել է լողակա սարքը՝ ցույց տալով, որ խոսակցությունն ավարտված է եւ ամենակարեւոր բանն ինքն արդեն ասել է»: